

tepav

TEPAV Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu

Sayı 16 | Haziran 2022

“Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu” Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında TEPAV tarafından hazırlanmaktadır ve her ayın son Perşembe günü (resmi tatil olması durumunda izleyen ilk iş günü) proje kapsamında illerdeki Oda ve Borsaların ortak kararıyla belirlenmiş olan Akademik Danışmanlarla paylaşılmaktadır.

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

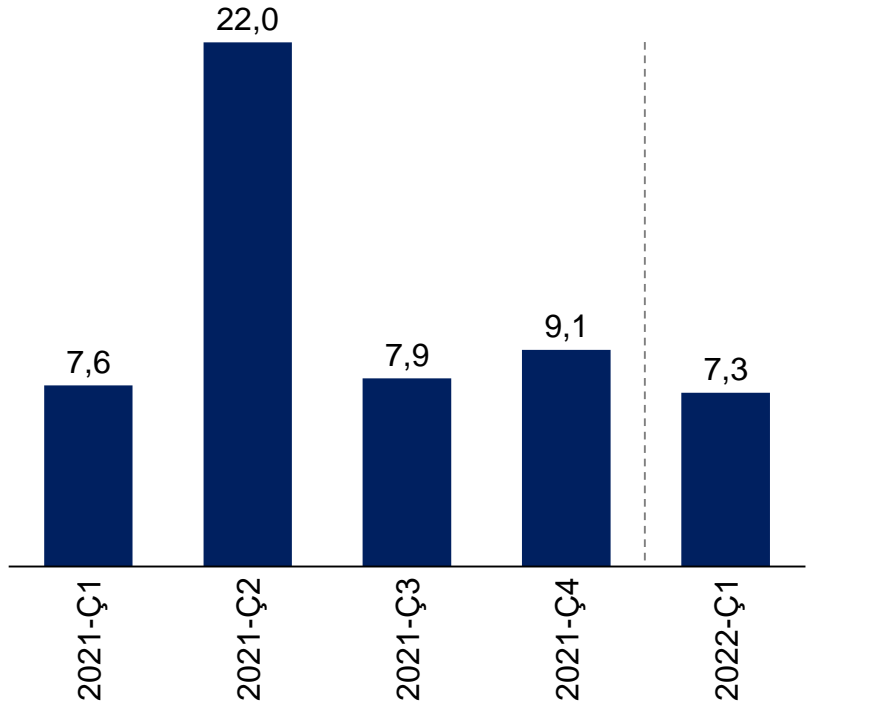
Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
 - GSYİH büyümesi
 - Üretim ve harcama yönünden katkılar
- Üretim
 - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
 - Öncü göstergeler
 - Kapasite Kullanım Oranı (KKO)
- Satışlar
 - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Ekonomik Güven Endeksi

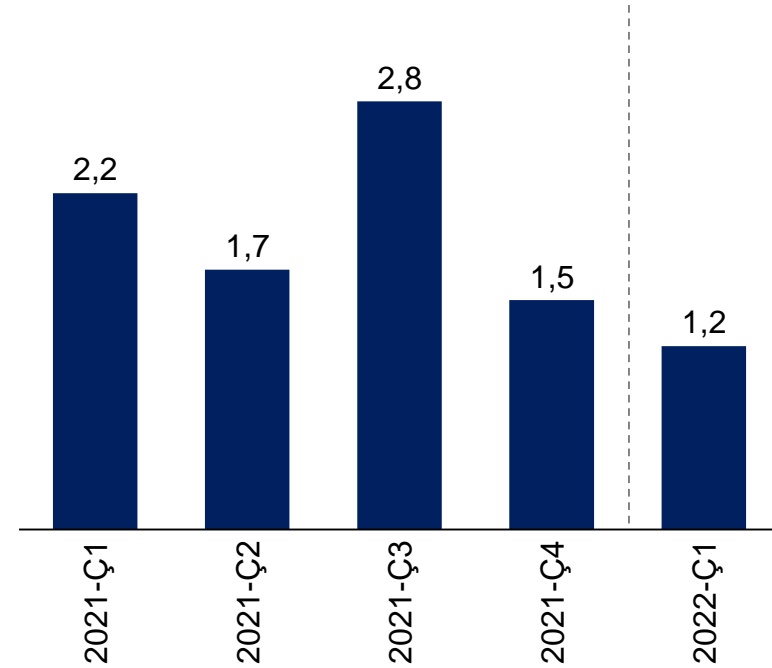
Yılın ilk çeyreğinde milli gelir %7,3 büyümeye kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyüme eğiliminin yavaşladığını göstermektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2022 Ç1

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

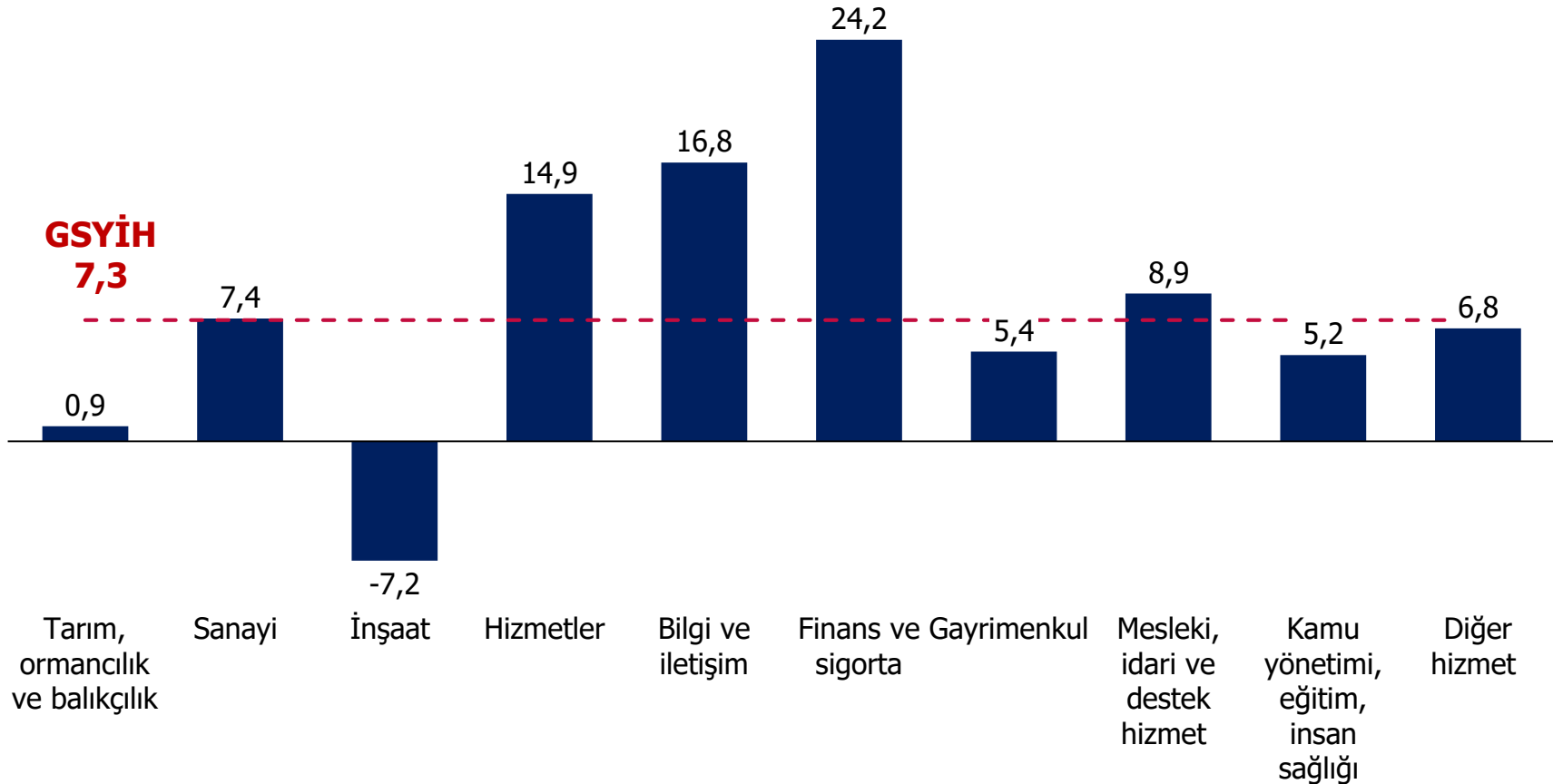

Bir önceki çeyreğe göre değişim (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörlerdir.

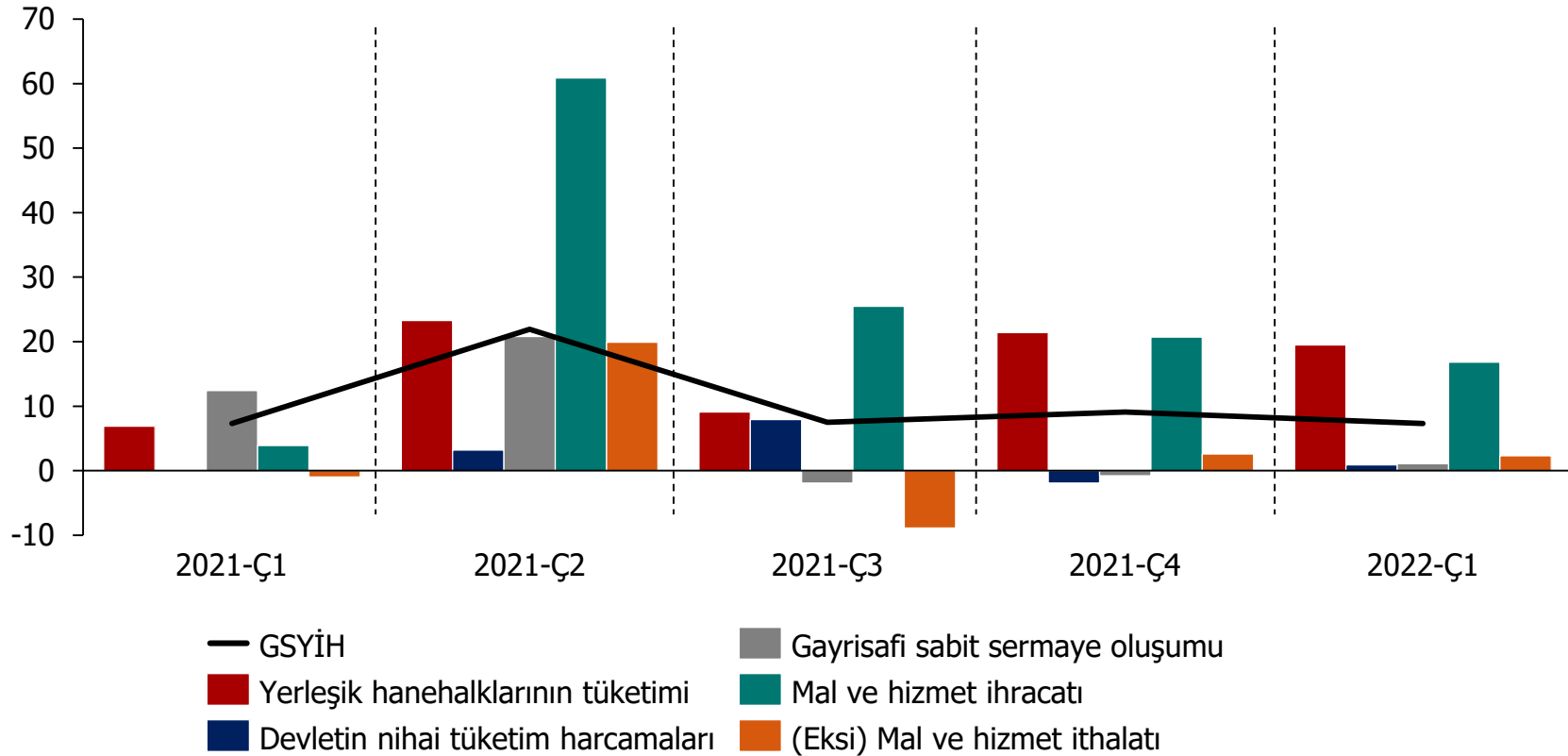
Tarım sektörü sınırlı oranda büyürken, inşaat sektöründe daralma devam etmektedir.

GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2022 Ç1

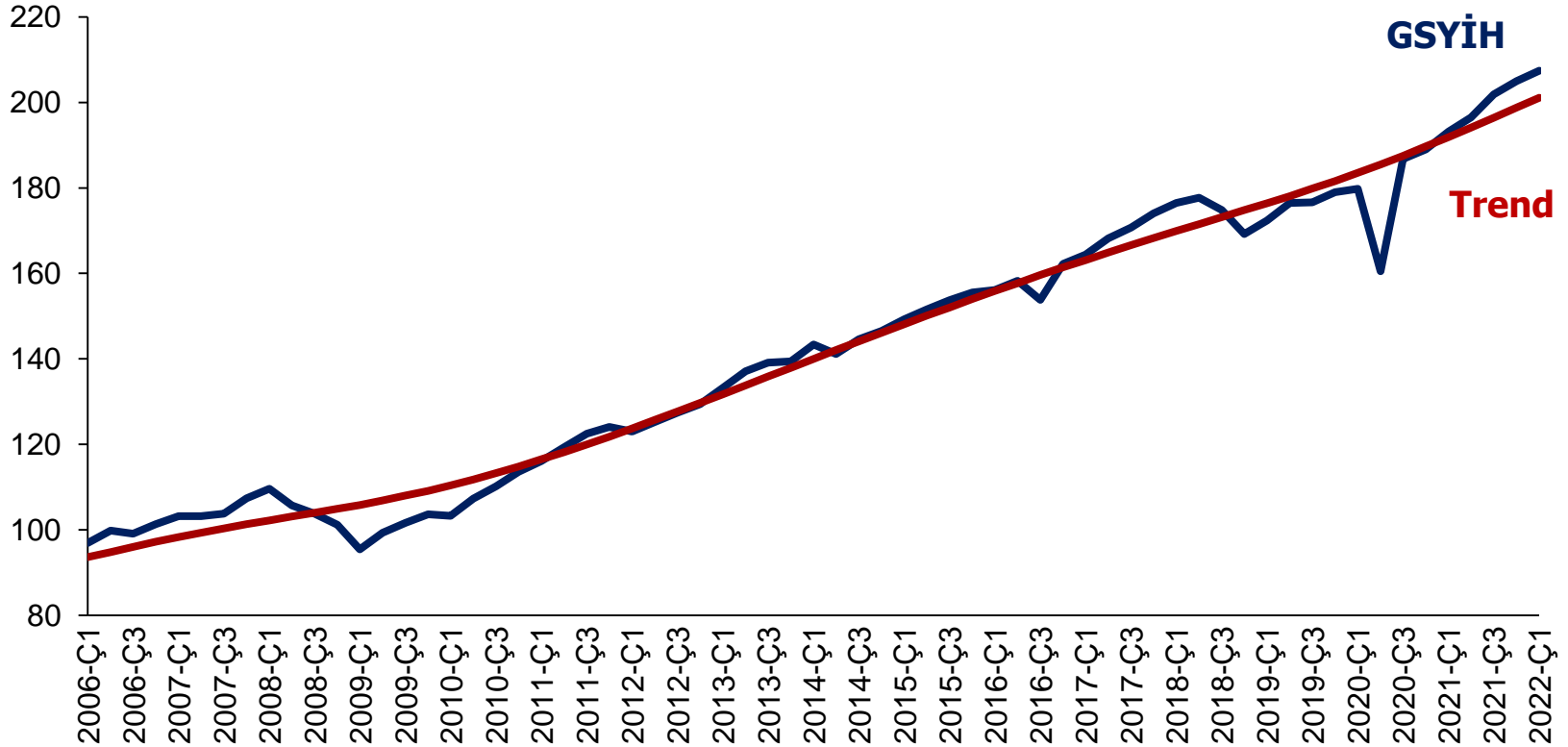
İhracat ve özel tüketim büyümeyi destekleyen temel harcama gruplarıdır.
Kamu tüketimi ve yatırımların katkısı ise sınırlıdır.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2021 Ç1 – 2022 Ç1

Mevcut üretim seviyesi potansiyelin üzerinde görünmektedir.
2020 yılının son çeyreğinden itibaren geçerli olan bu eğilim korunmaktadır.

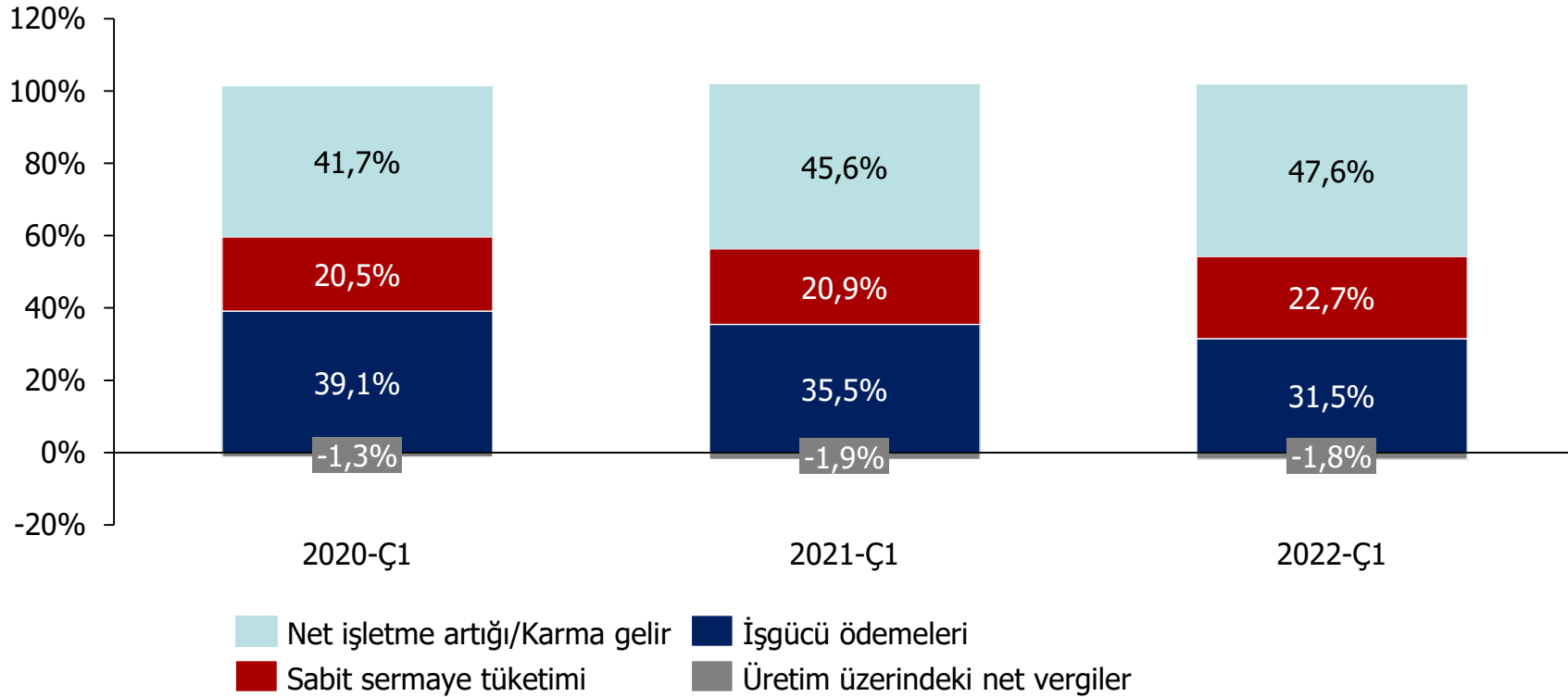
GSYİH ve Potansiyel GSYİH Endeksi (mevsimsellikten arındırılmış) 2006 Ç1 - 2022 Ç1

İşgücü ödemelerinin katma değer içindeki payı gerilemiştir.

İşgücü ödemelerinin payı geçen yılın aynı dönemine göre 4 puan gerilerken, net işletme artığı/karma gelirin payı 2 puan artmıştır.

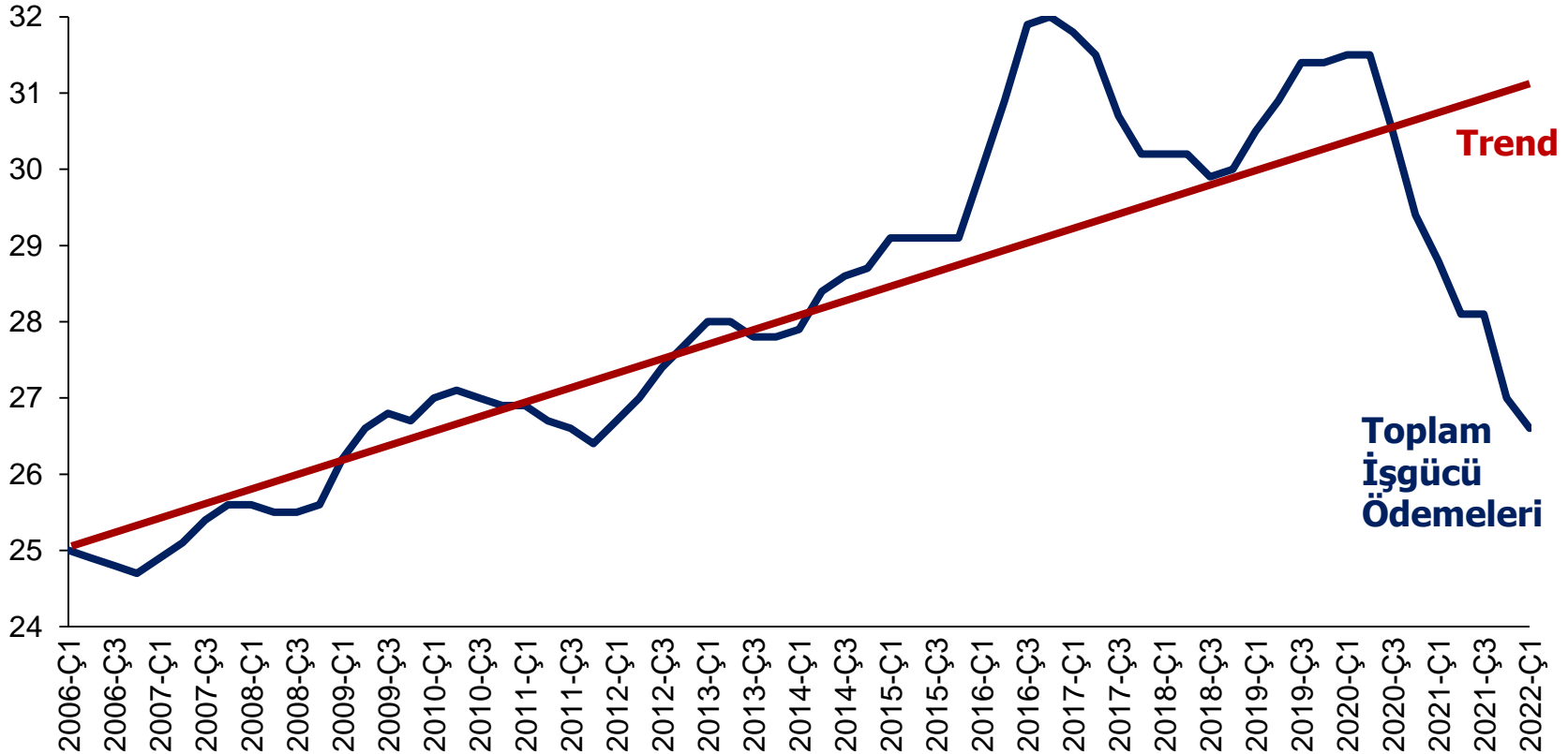
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (Gayrisafi Katma Değer içindeki pay, %) 2020 Ç1 – 2022 Ç1

İşgücü ödemelerinin GSYİH içindeki payı da uzun dönemli eğiliminin oldukça altındadır.

İşgücü ödemelerinin GSYİH payı son yedi çeyrekte 4,9 puan gerilemiştir.

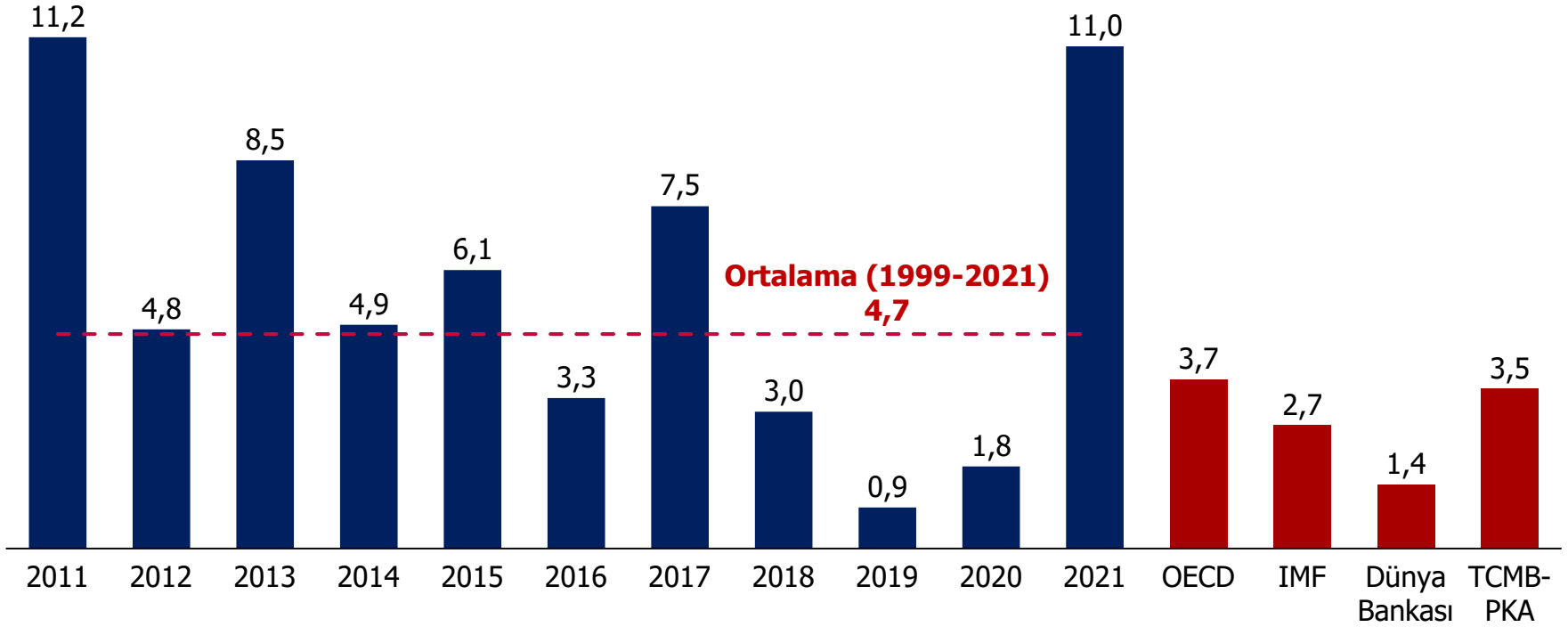
Toplam işgücü ödemeleri / GSYİH (yıllıklandırılmış, %)
2006 Ç1– 2022 Ç1

2022 yılına ait büyüme tahminleri tarihsel ortalamanın altında bir seviyeye işaret etmektedir.

OECD, Haziran ayında büyüme tahminini %3,3'ten %3,7'ye revize etmiştir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2022

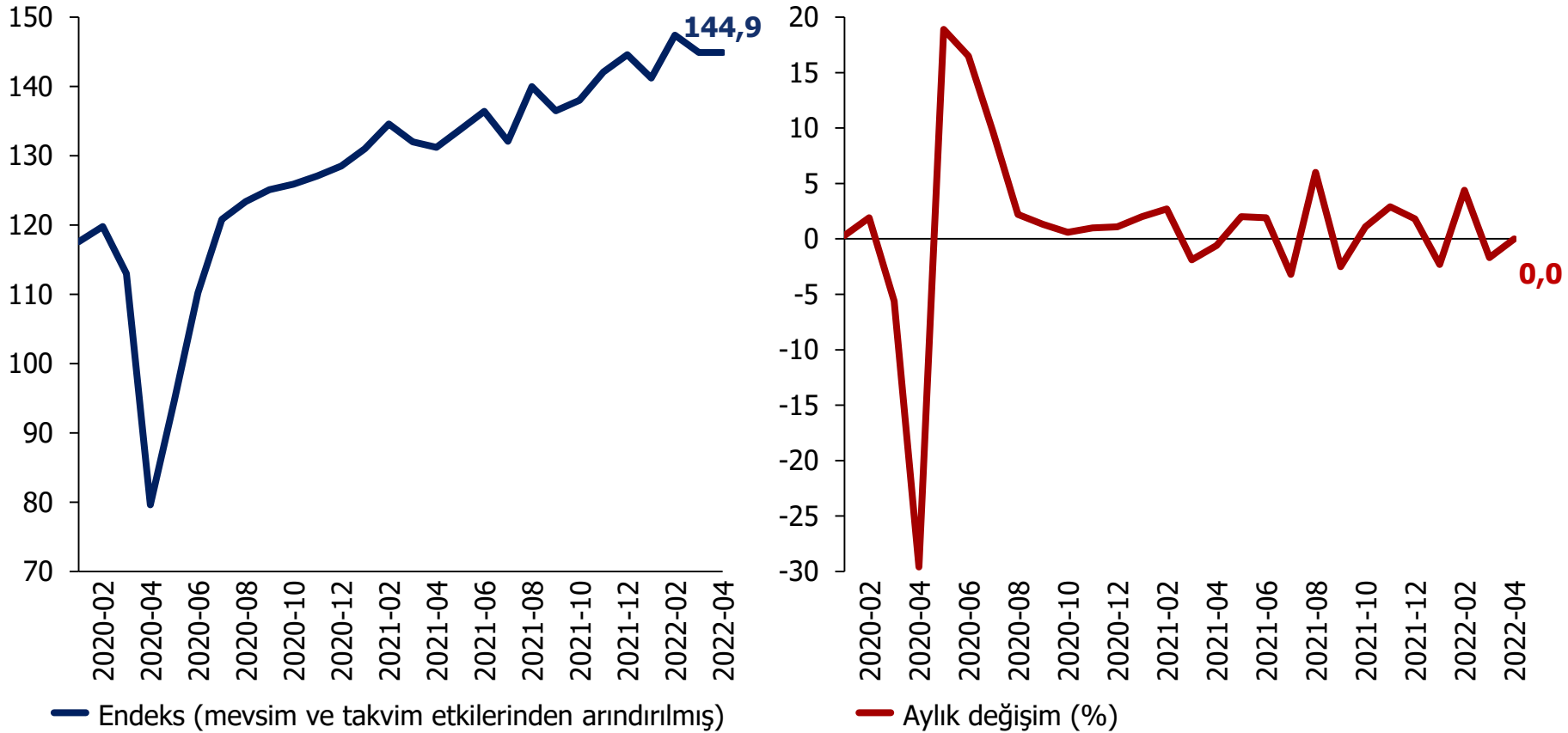
2022 tahminleri*

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* IMF- Nisan 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Haziran 2022 tahminleri, Dünya Bankası - Nisan 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Bahar Raporu ve TCMB - Haziran 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

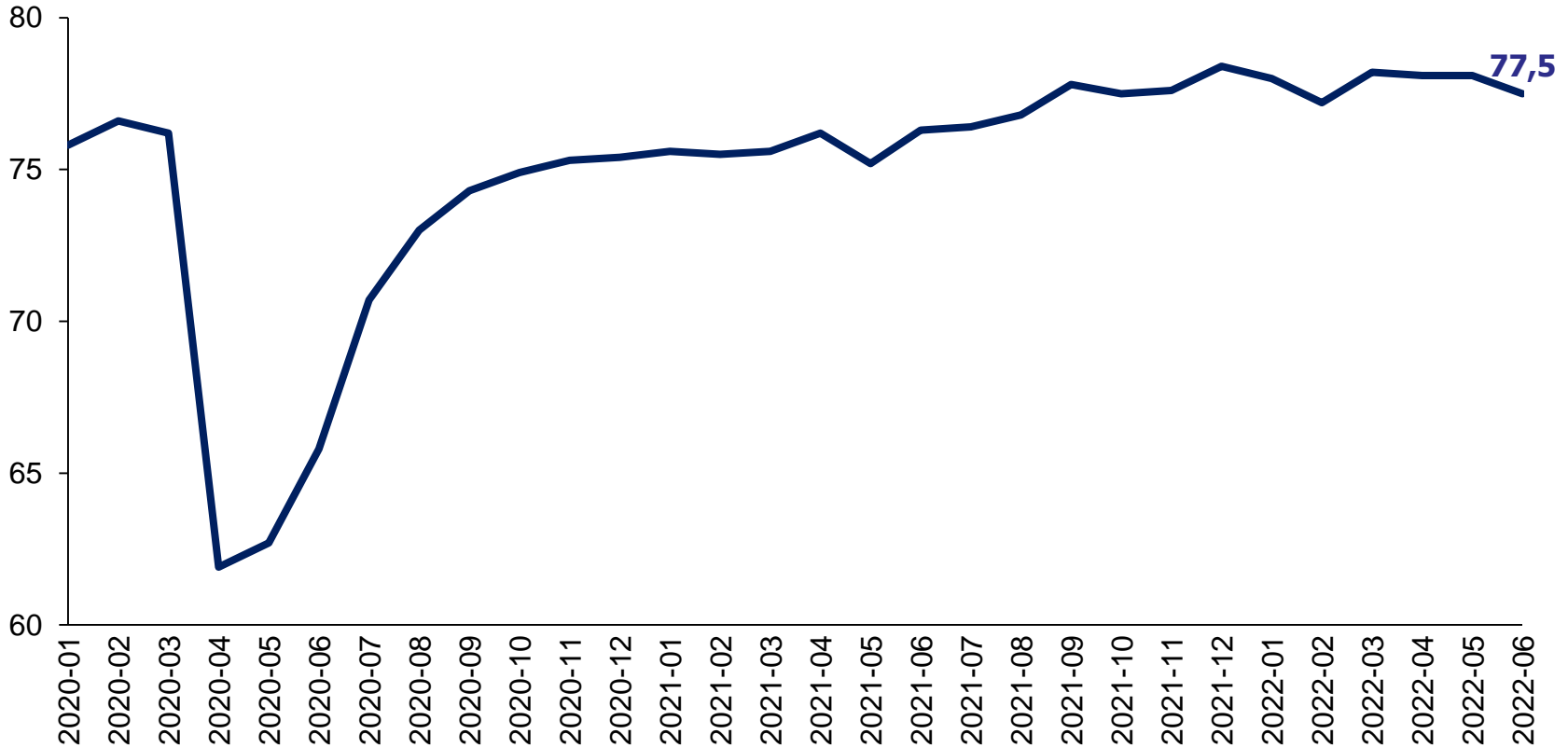
Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), Nisan ayında mevcut seviyesini korumuştur.
SÜE, Şubat 2022'de ulaştığı tarihi en yüksek seviyenin %1,7 altındadır.

Sanayi Üretim Endeksi (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış) Ocak 2020 – Nisan 2022

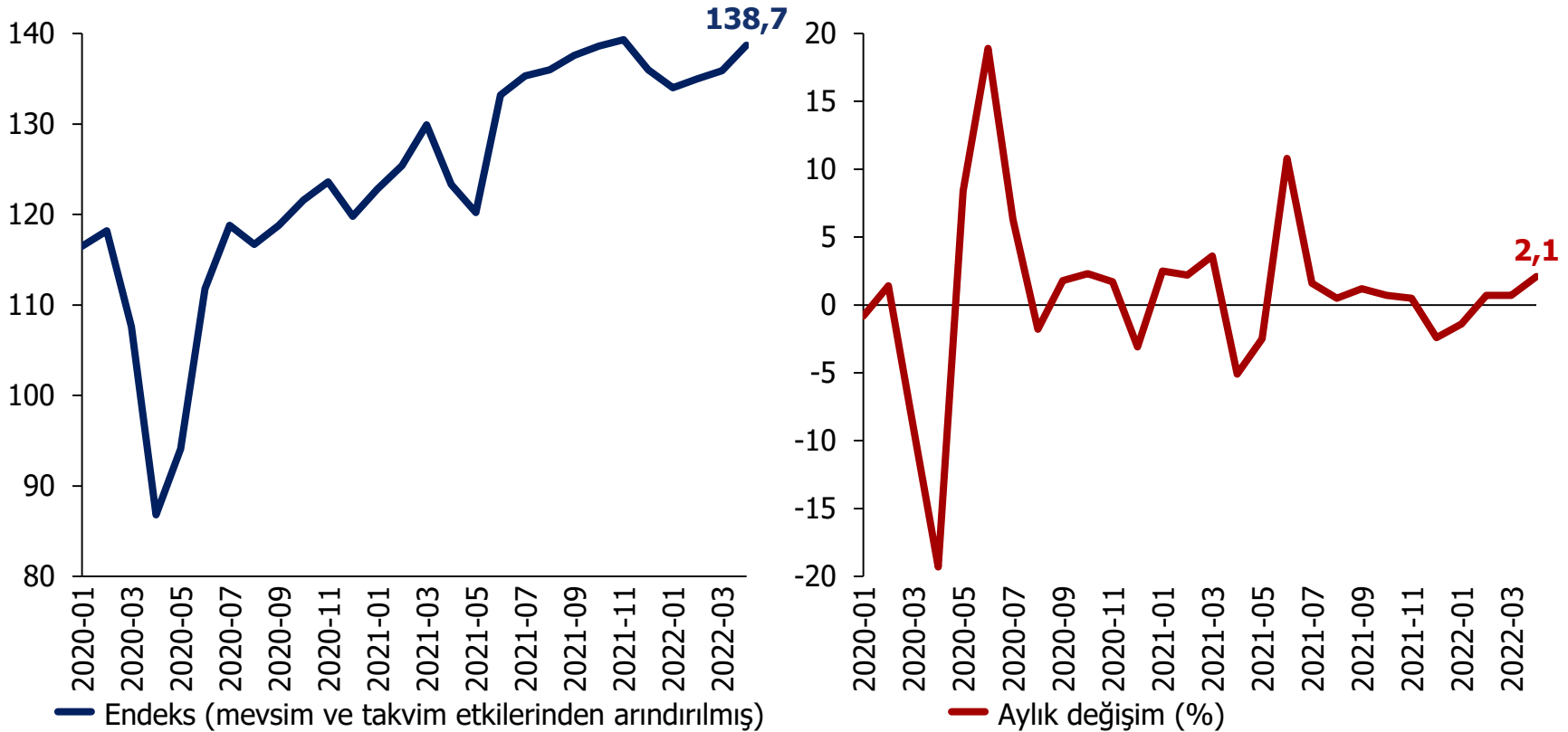
İmalat sanayinde kapasite kullanım oranı (KKO) gerilemiştir.
Haziran ayında KKO 0,6 puan azalarak %77,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO) (mevsim etkilerinden arındırılmış)
Ocak 2020 – Haziran 2022

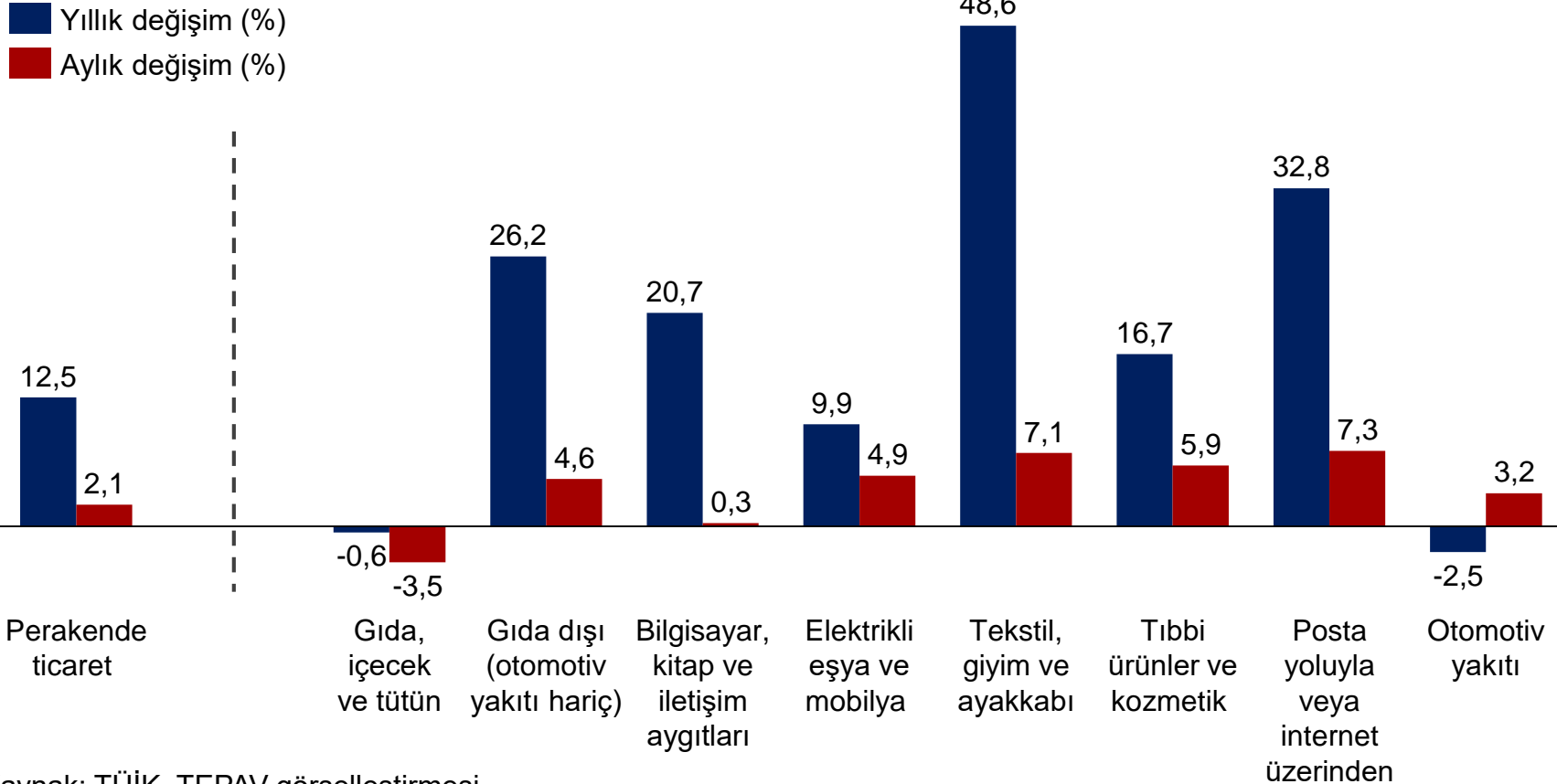
İç talep göstergesi perakende satışlar ikinci çeyreğe güçlü giriş yapmıştır.
Perakende Satış Hacim Endeksi Nisan ayında aylık olarak %2,1 artmıştır.

Perakende satış hacmi (Ocak 2020 – Nisan 2022)

Nisan ayında gıda-içecek dışında satışlar aylık olarak artmıştır.
İnternet üzerinden satışlar yüksek yıllık artışlarını sürdürmektedir.

Sektörlere göre perakende satış hacmi (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış) Nisan 2022

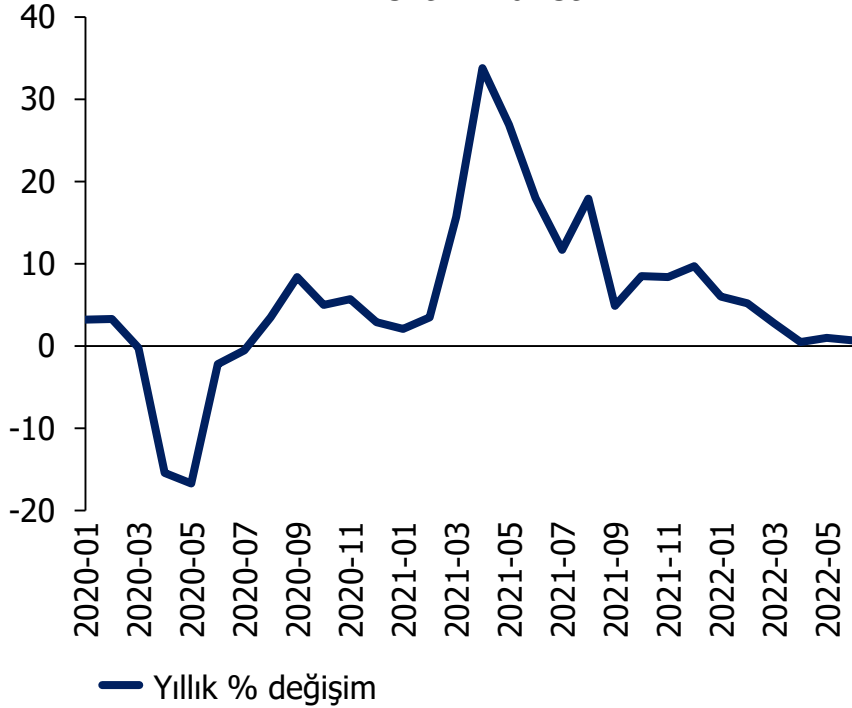

İkinci çeyreğe ait diğer öncü göstergeler ise aşağı yönlüdür.

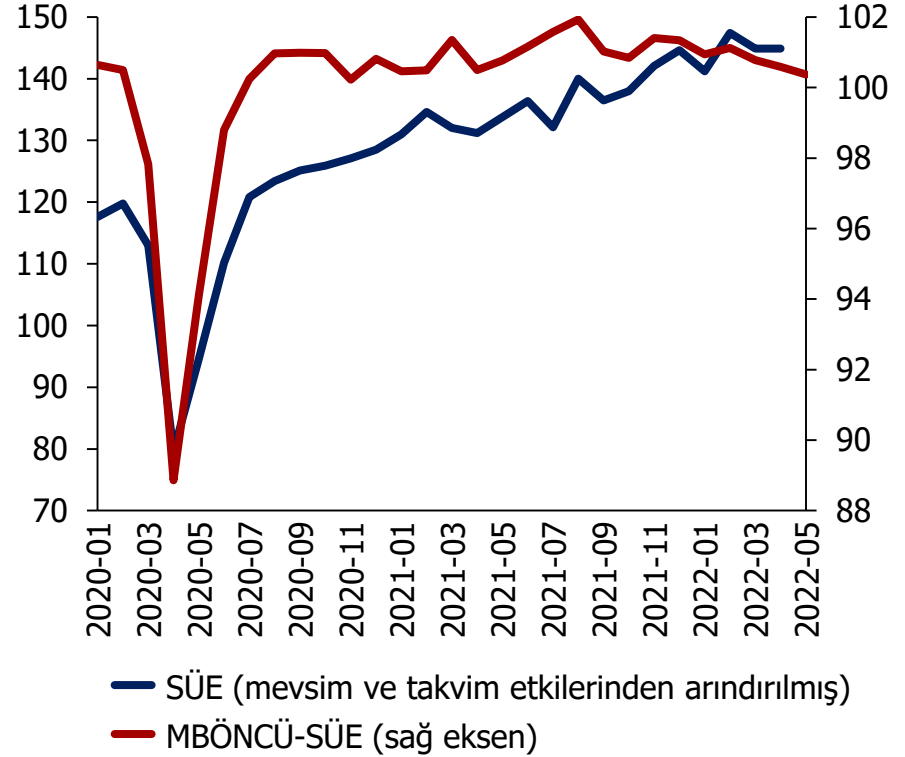
Elektrik tüketiminin yıllık artışı düşük seyretmekte, Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi gerilemektedir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2020 – Mayıs/Haziran* 2022)

Elektrik Tüketimi

Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi (MBÖNCÜ-SÜE)**

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

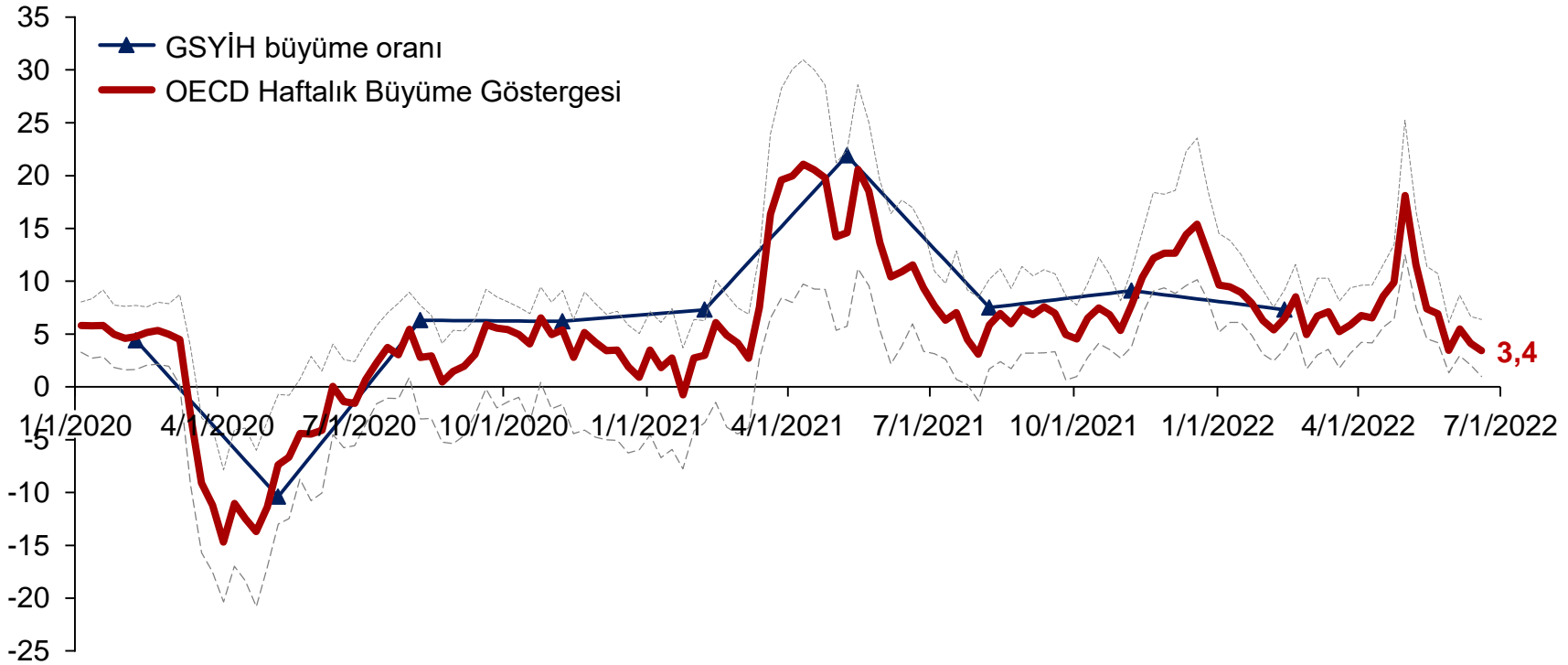
* MBÖNCÜ-SÜE Mayıs ayı, elektrik tüketimi ise 26 Haziran 2022 tarihi itibarıyladır.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Yüksek frekanslı veriler yılın en düşük seviyelerine gerilemiştir.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, yılın ikinci çeyreğinde Ramazan Bayramı haftası dışında düşük değerler almıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi* (OECD Weekly Tracker, %) 5 Ocak 2020 – 25 Haziran 2022

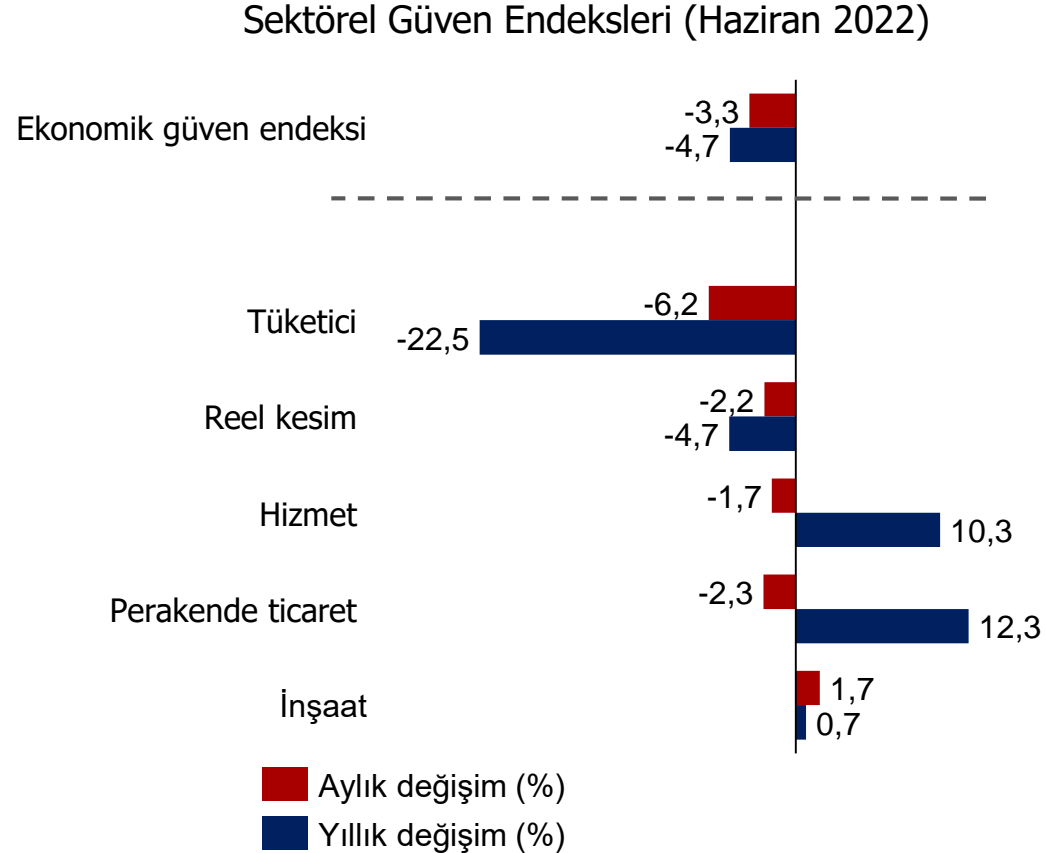
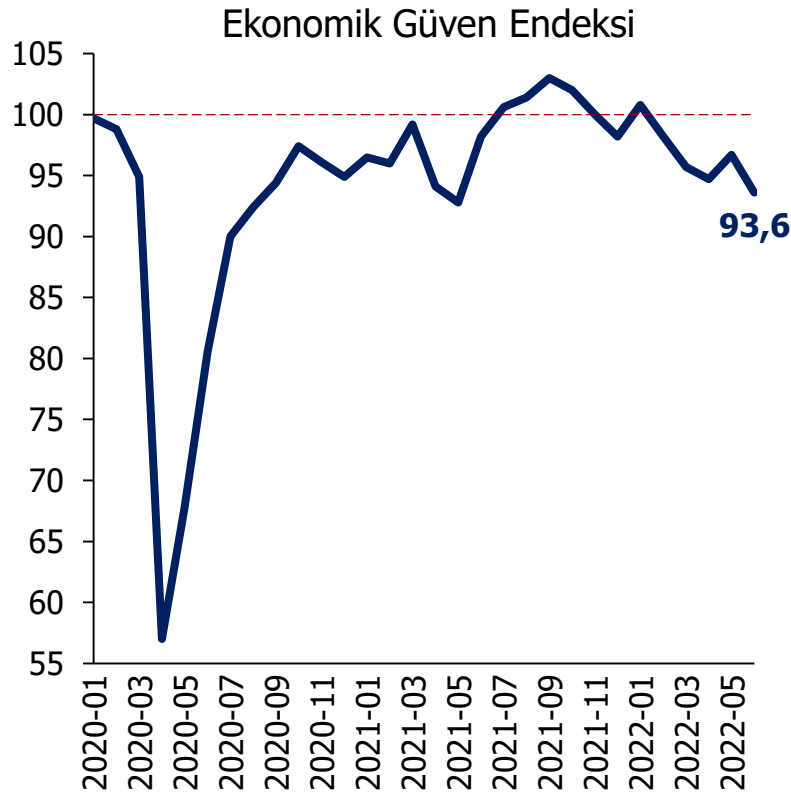
Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

* OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, makine öğrenmesi ve Google eğilim verilerini kullanarak ekonomik faaliyetin gerçek zamanlı, yüksek frekanslı ölçümüdür. Tüketim, işgücü piyasaları, konut, ticaret, endüstriyel faaliyetler ve ekonomik belirsizlikle ilgili arama davranışı hakkındaki bilgileri derlemektedir. OECD ve G20 ülkelerini kapsayan 46 ülke için üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Alt ve üst bantlar yüzde 95 güven aralığını temsil etmektedir.

Haziran ayında Ekonomik Güven Endeksi yılın en düşük seviyesine gerilemiştir.

Geçen aya göre inşaat dışında tüm sektörlerde güven azalmıştır. Tüketici güveni yüksek yıllık değişimi ile diğer sektörlerden olumsuz yönde ayrılmaktadır.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkilerinden arındırılmış) Ocak 2020 – Haziran 2022

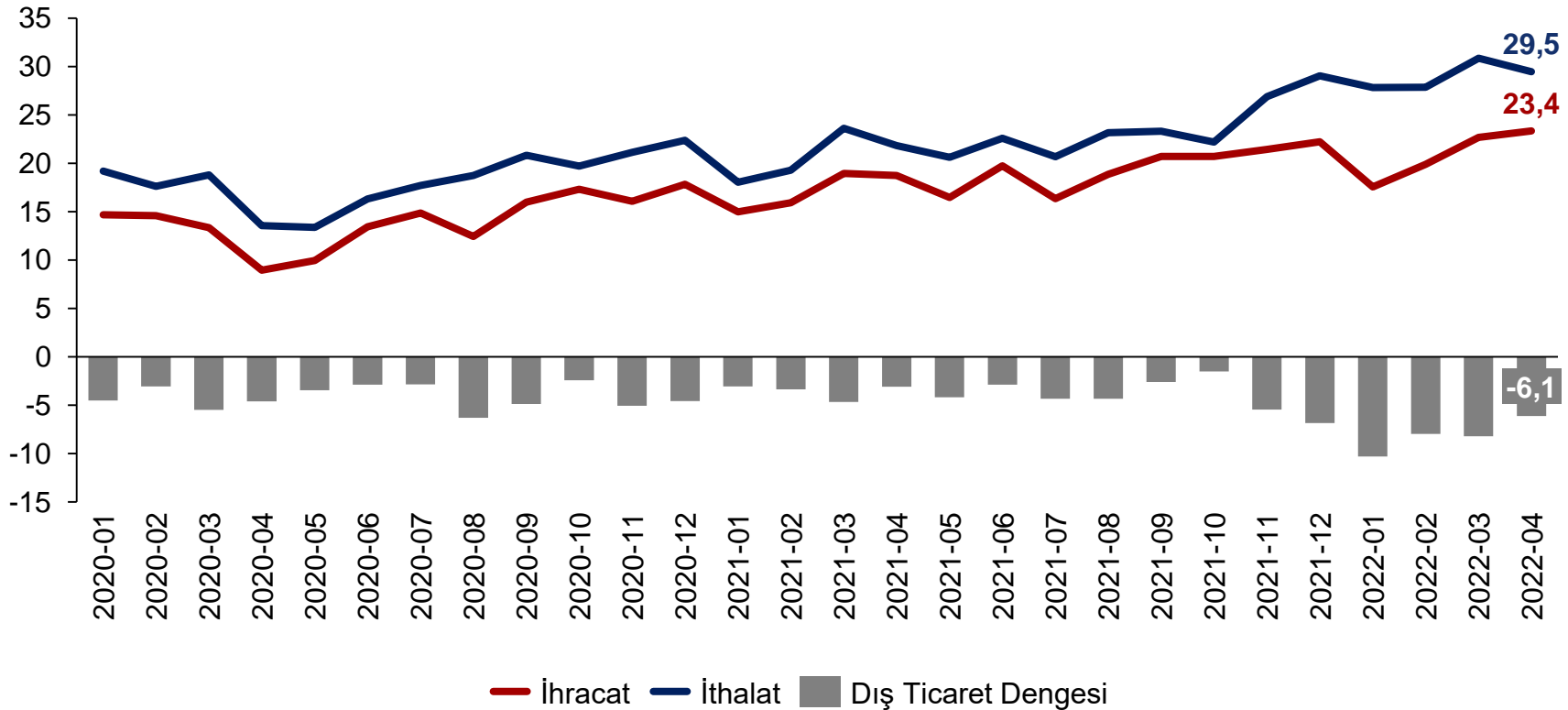
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
 - İhracat ve ithalat
 - Karşılama oranı
 - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
 - Cari işlemler dengesi
 - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri

Ocak-Nisan döneminde dış ticaret açığı %130 artarak 14,2 milyar dolara yükselmiştir.

Nisan ayında yıllık artış oranı ihracatta %24,6, ithalatta ise %35'tir.

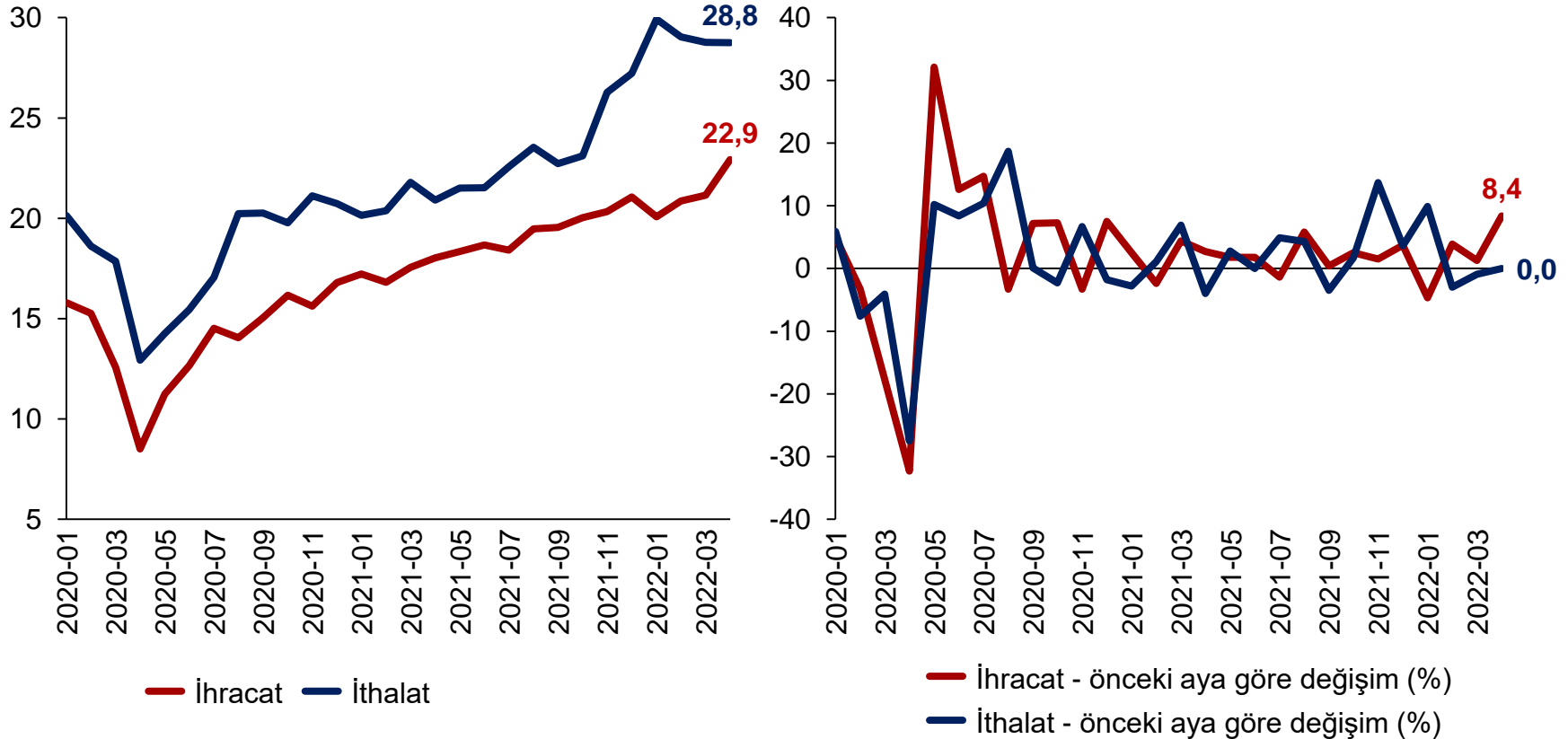
İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2020 – Nisan 2022

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerde son üç ayda ithalat gerilerken, ihracat artmıştır.

Ancak, Ocak-Nisan döneminde dış ticaret açığındaki artış %130,9'dur.

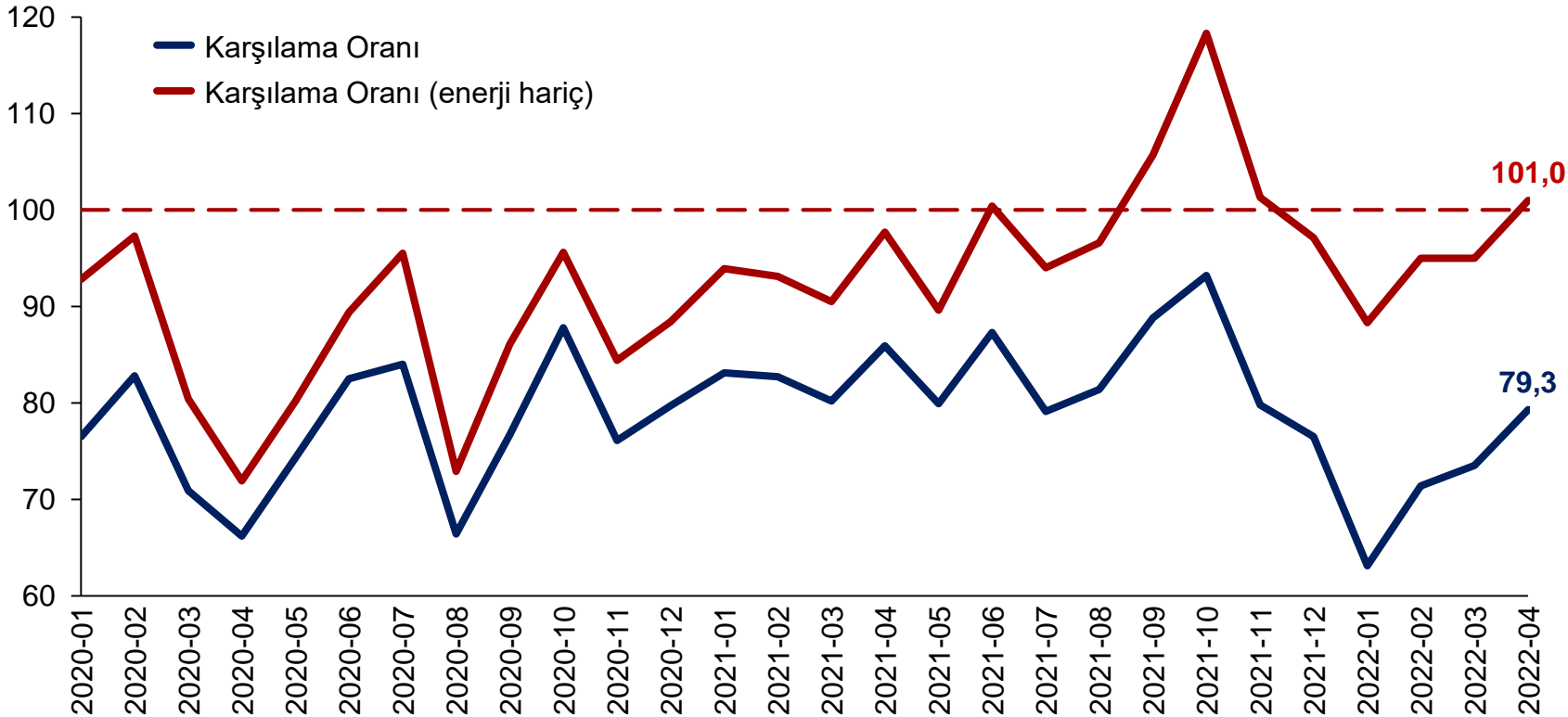
İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış, milyar dolar ve %)
Ocak 2020 – Nisan 2022

İhracatın ithalatı karşılama oranı yükselmekle birlikte, düşük düzeyini korumaktadır.

Enerji hariç kalemlerde karşılama oranı tekrar %100'ün üzerine çıkmıştır.

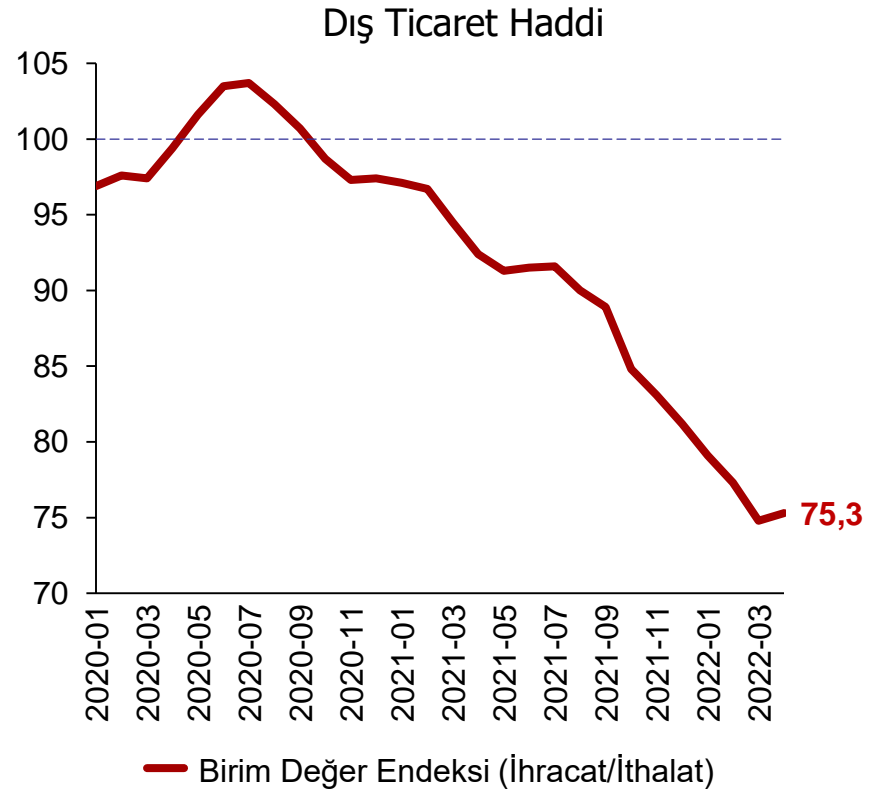
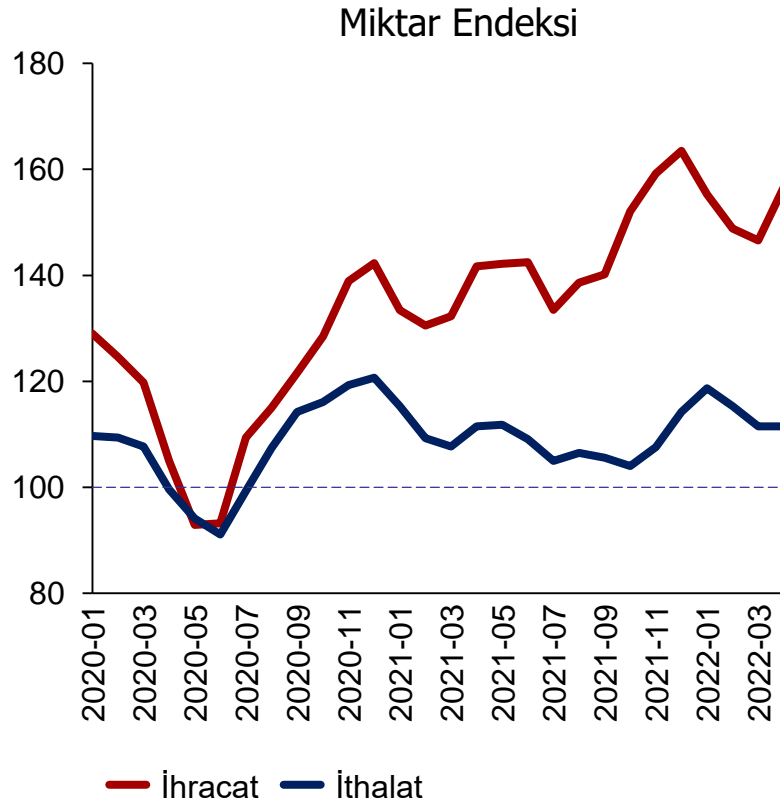
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2020 – Nisan 2022

İhracat miktar olarak daha hızlı artarken, dış ticaret fiyatları ihracat aleyhine gelişmektedir.

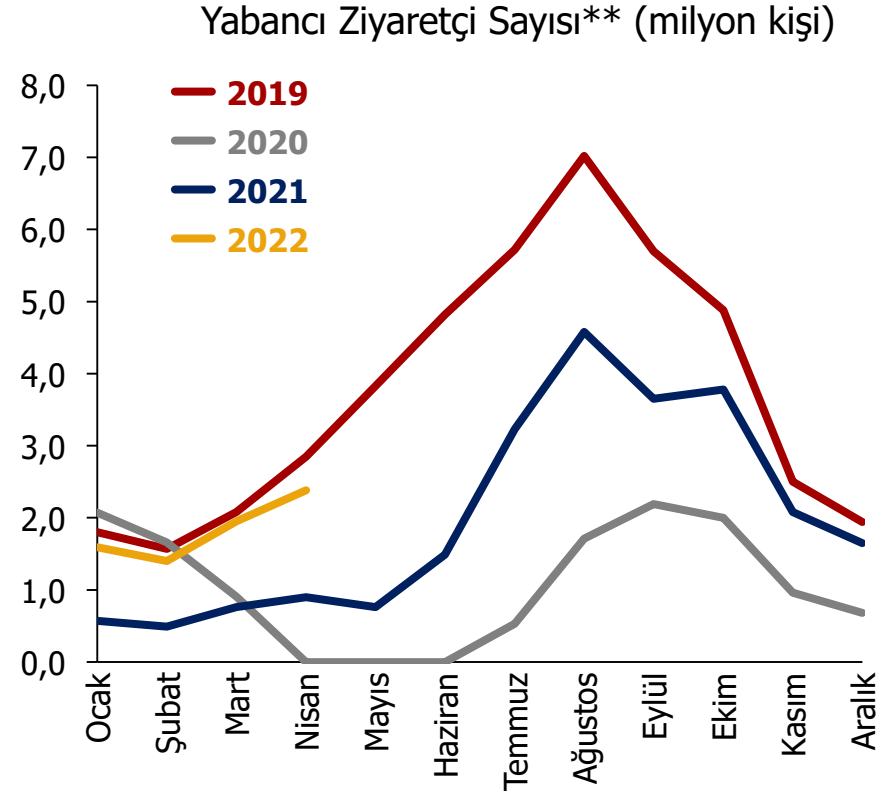
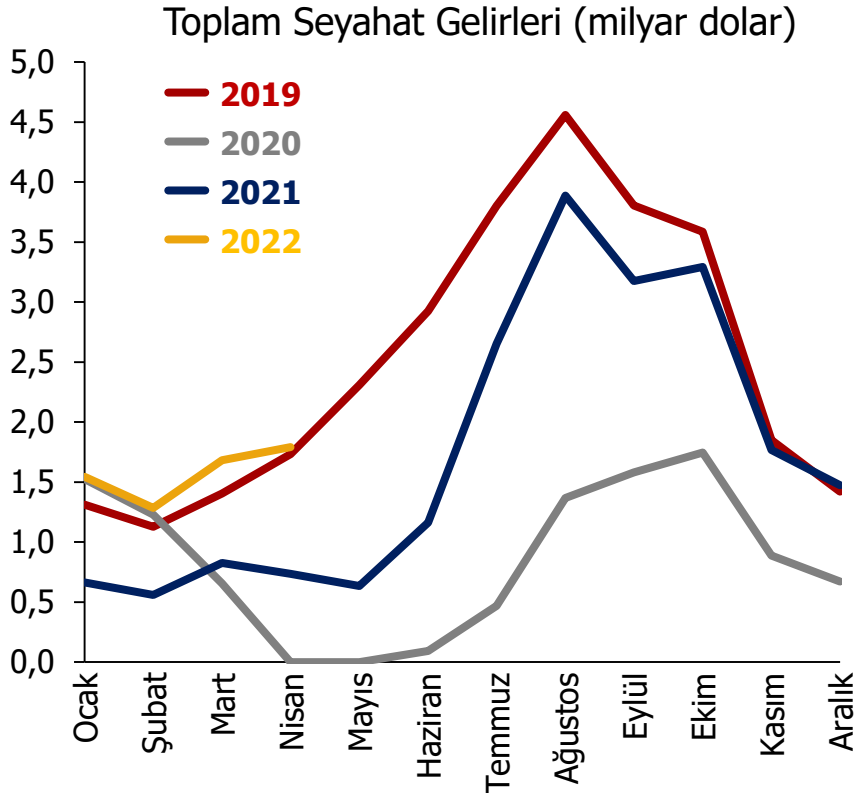
Dış ticaret hadleri 2022 yılında tarihi en düşük seviyelerdedir.

İhracat ve ithalat miktar ve birim değer endeksleri (2015=100, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2020 – Nisan 2022

Ocak-Nisan döneminde turizm gelirleri son üç yılın üzerinde seyretmektedir.
Yabancı ziyaretçi sayıları ise 2019 yılı düzeyinin altındadır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Nisan 2022)

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

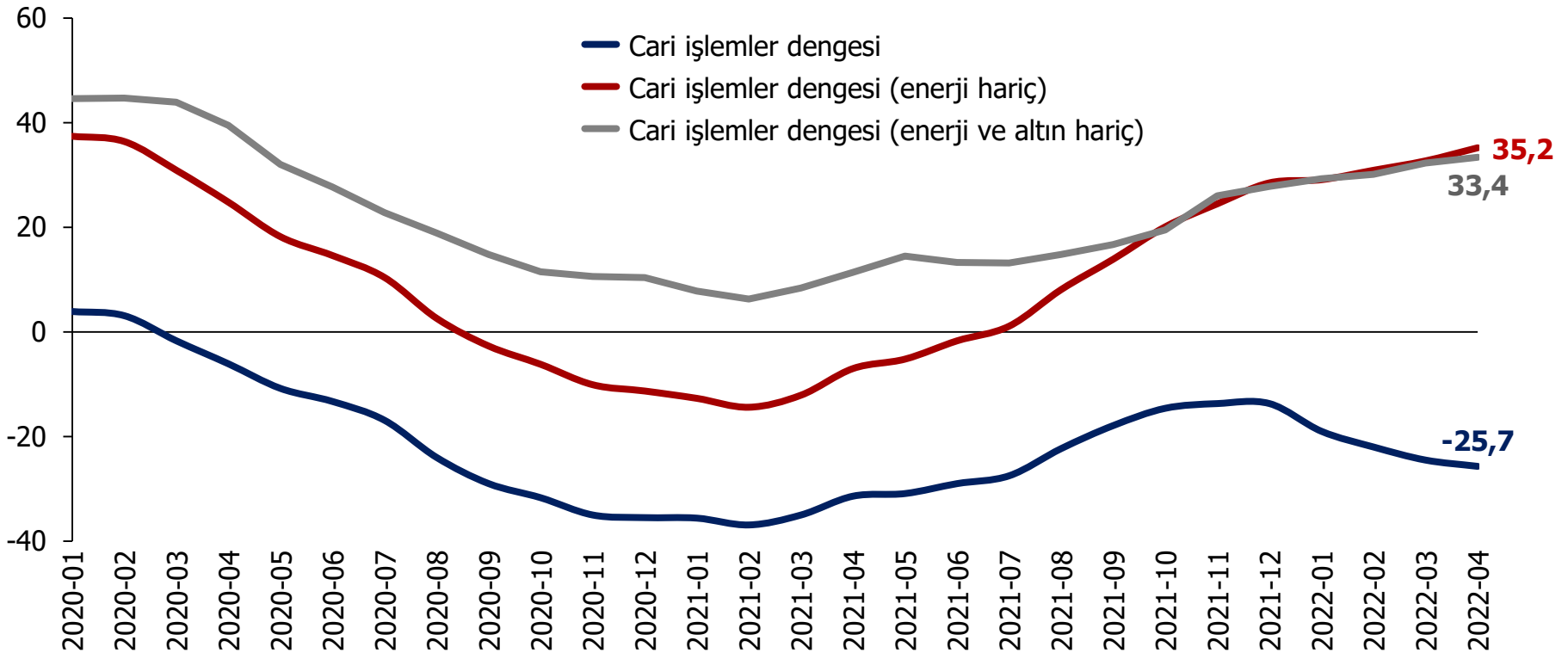
* 2020 yılı Nisan-Haziran döneminde salgının kontrolüne yönelik seyahat kısıtlamaları nedeniyle turist girişi olmamıştır.

** Yurt dışı ikametli Türk vatandaşlarını kapsamamaktadır.

2022 yılında cari işlemler açığı artmaktadır; Nisan ayı itibarıyla 25,7 milyar dolara yükselmiştir.

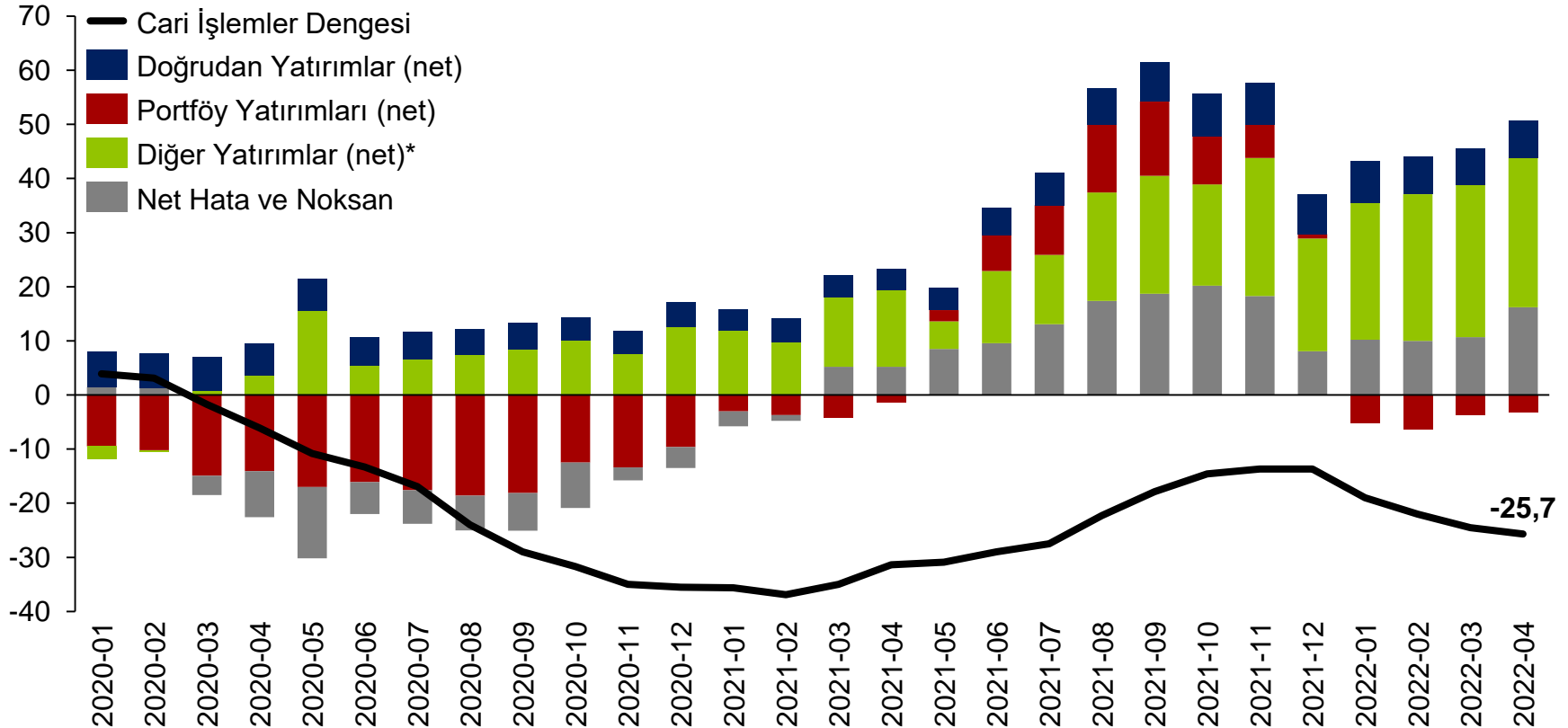
Enerji ve altın dışı tanımlı çekirdek göstergeler cari fazlaya işaret etmekte olup artışları sınırlıdır.

Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2020 – Nisan 2022

Nisan ayında portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları devam etmektedir.
Kaynağı henüz tespit edilemeyen sermaye girişleri (Net Hata ve Noksan) 16,2 milyar dolara ulaşmıştır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar)
Ocak 2020 - Nisan 2022

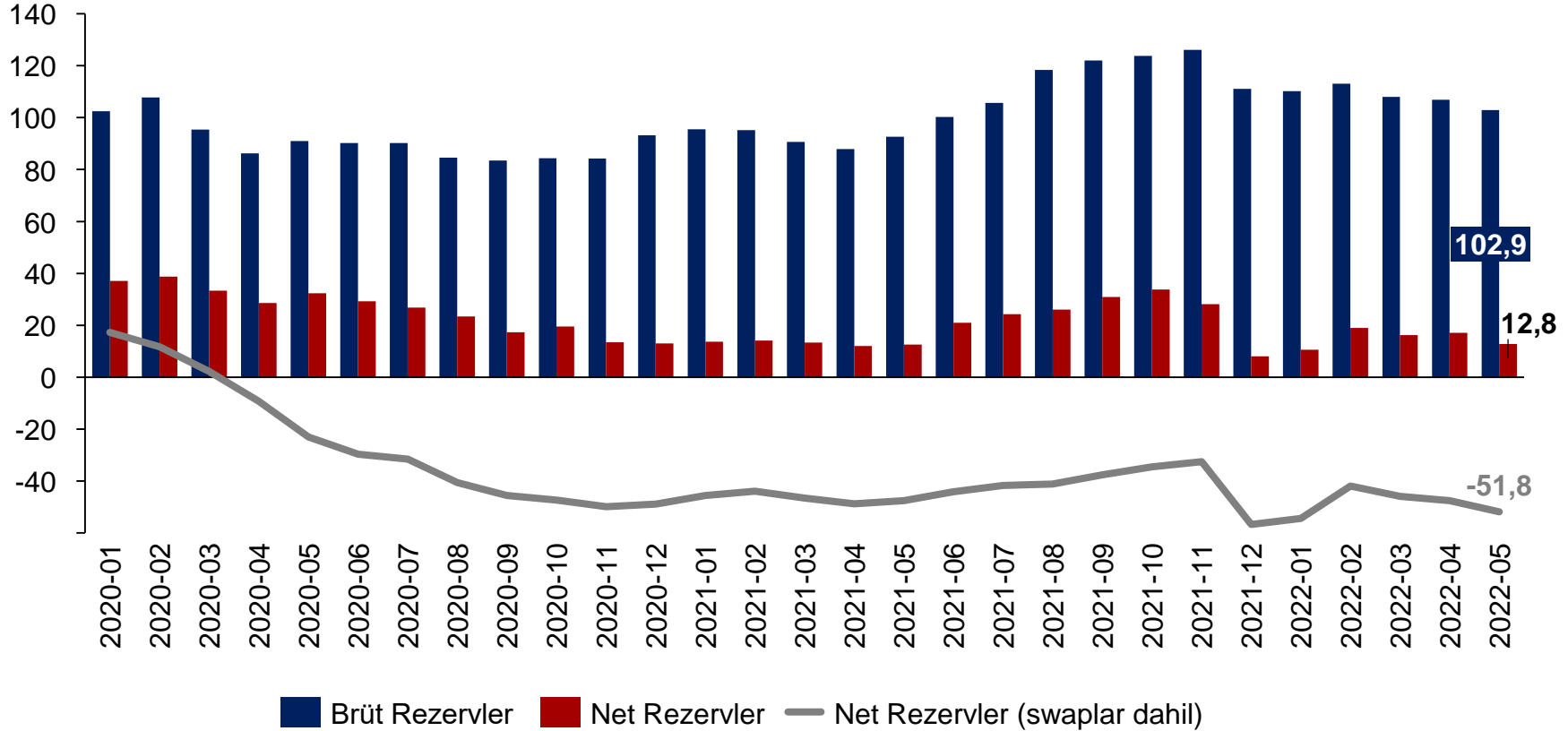
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Merkez Bankası brüt rezervleri son üç ayda 10,2 milyar dolar gerilemiştir.

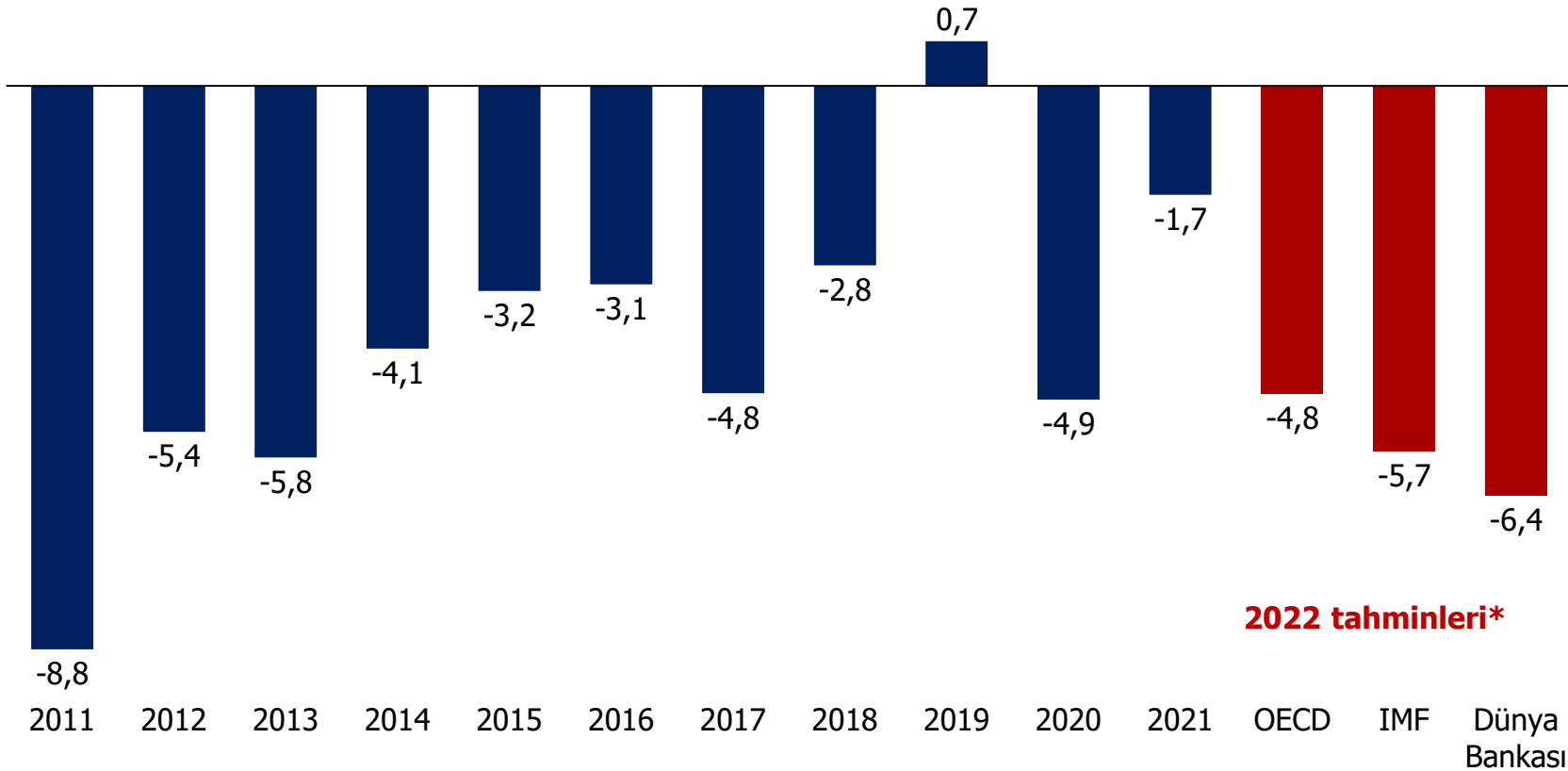
Mayıs ayı itibarıyla brüt rezervler 102,9 milyar dolar, swaplar dahil net rezervler ise -51,8 milyar dolar düzeyindedir.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2020 – Mayıs 2022

2022 yılında cari işlemler açığının önemli ölçüde artacağı tahmin edilmektedir.
OECD, Haziran ayında cari işlemler açığının GSYİH payına ilişkin tahminini %1,7'den %4,8'e revize etmiştir.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

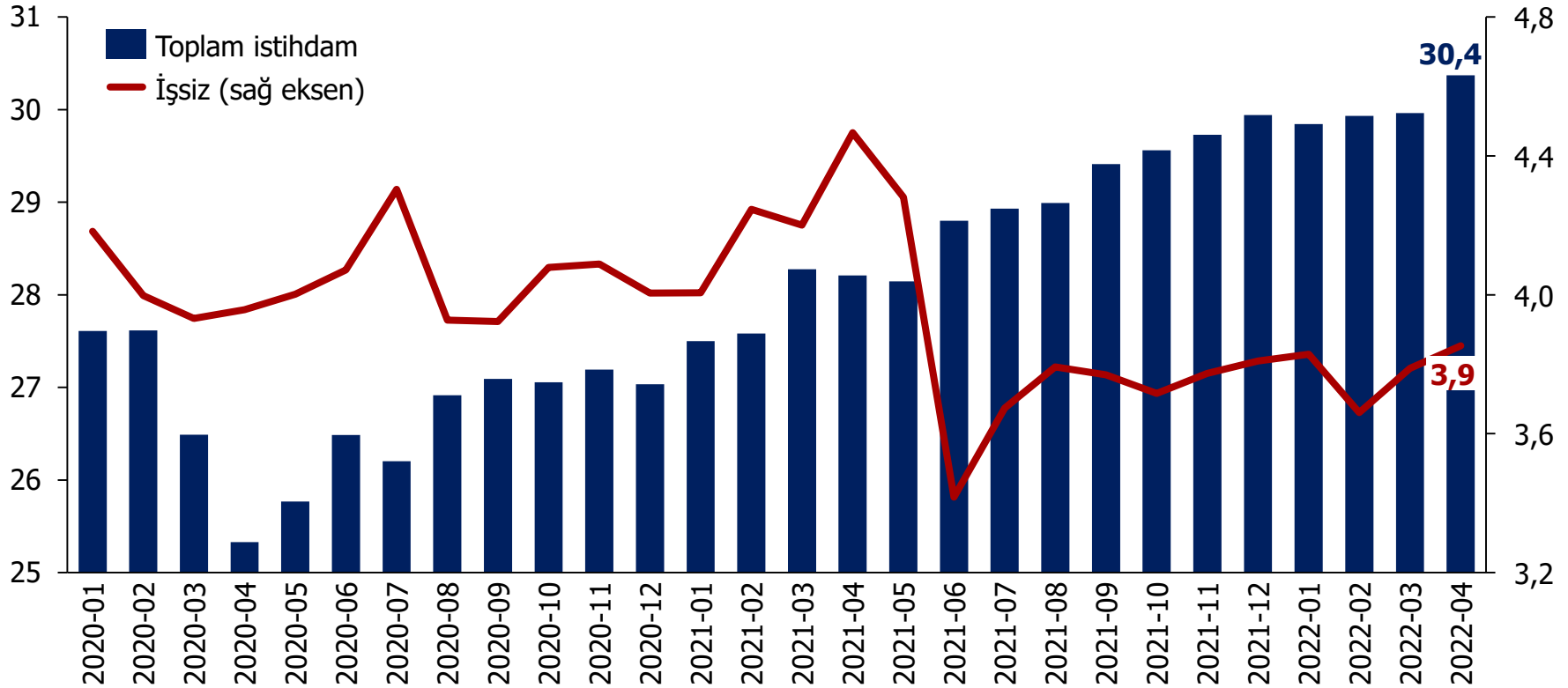
* IMF- Nisan 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Haziran 2022 tahminleri, Dünya Bankası - Nisan 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Bahar verileridir.

İstihdam ve İşsizlik

- Toplam ve tarım dışı istihdam
- İşgücüne katılım ve işsizlik
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
 - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
 - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
 - Atıl işgücü oranı
- Kadın ve genç işsizlik oranları

Nisan ayında istihdam artarken, işsiz sayısı da yükselmiştir.
İstihdam bir önceki aya göre 408 bin, işsiz sayısı ise 65 bin artmıştır.

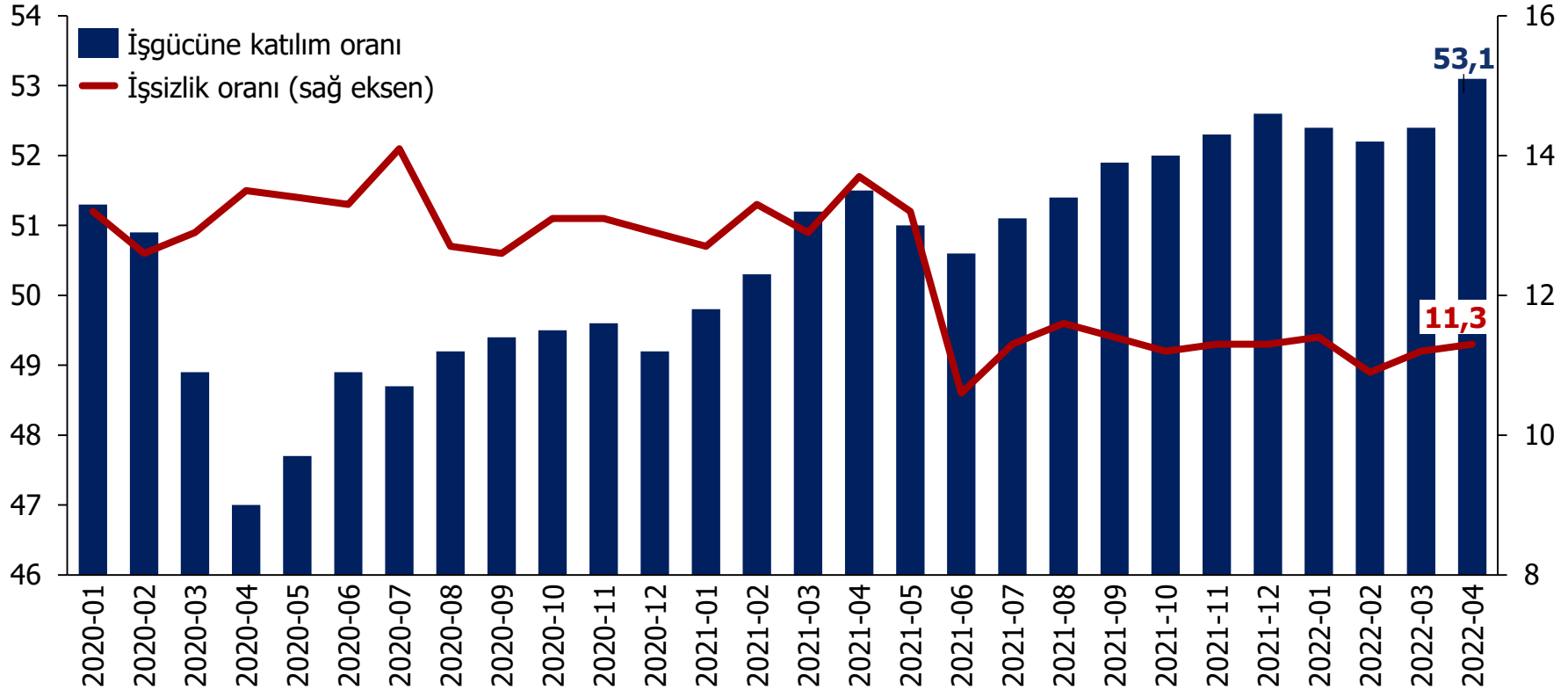
Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi) Ocak 2020 –Nisan 2022

Nisan ayında işsizlik oranı 0,1 puan artmış ve %11,3 seviyesinde gerçekleşmiştir.

İşgücüne katılım oranı ise 0,6 puan artarak %53,1'e yükselmiştir.

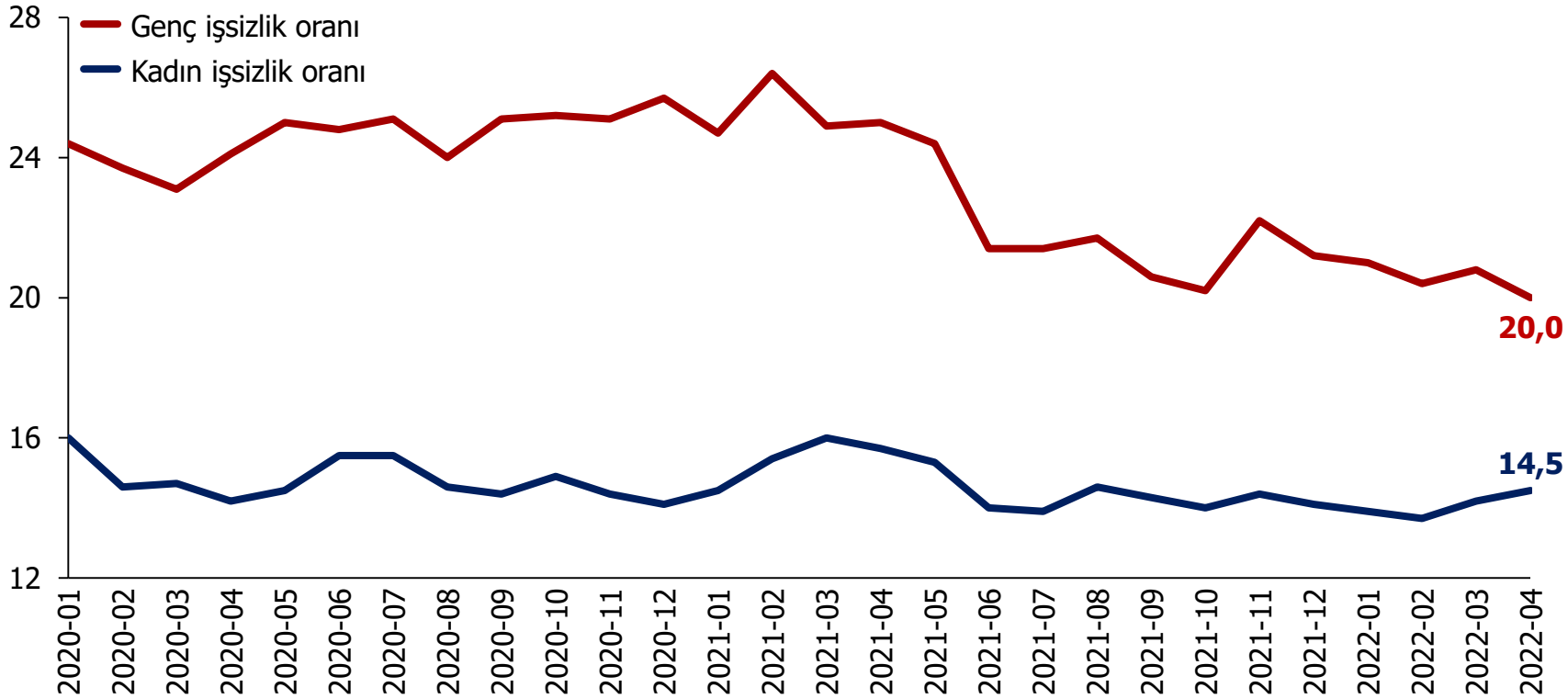
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Nisan 2022

Kadınlarda işsizlik oranı artarken, genç nüfusta gerilemektedir.

Genç işsizlik oranı Şubat 2021'den bu yana 6,4 puan düşmüştür.

Genç* ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Nisan 2022

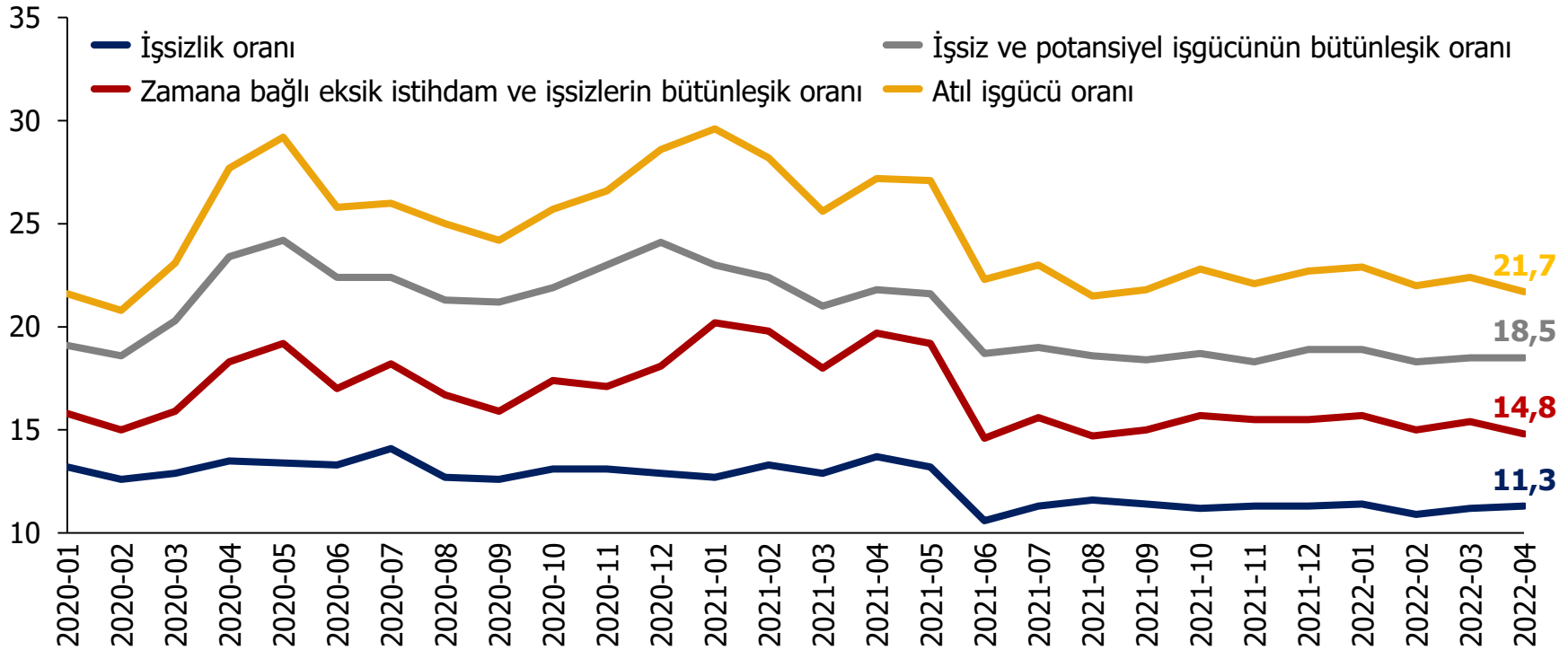
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

*15-24 yaş grubunu kapsamaktadır.

Atıl işgücü oranı Nisan ayında gerilemiştir ancak, salgın öncesi seviyesinin üzerinde seyretmektedir.

Nisan ayında atıl işgücü oranı ile zaman bağlı eksik istihdam göstergeleri gerilemiştir.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2020 – Mart 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.

Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

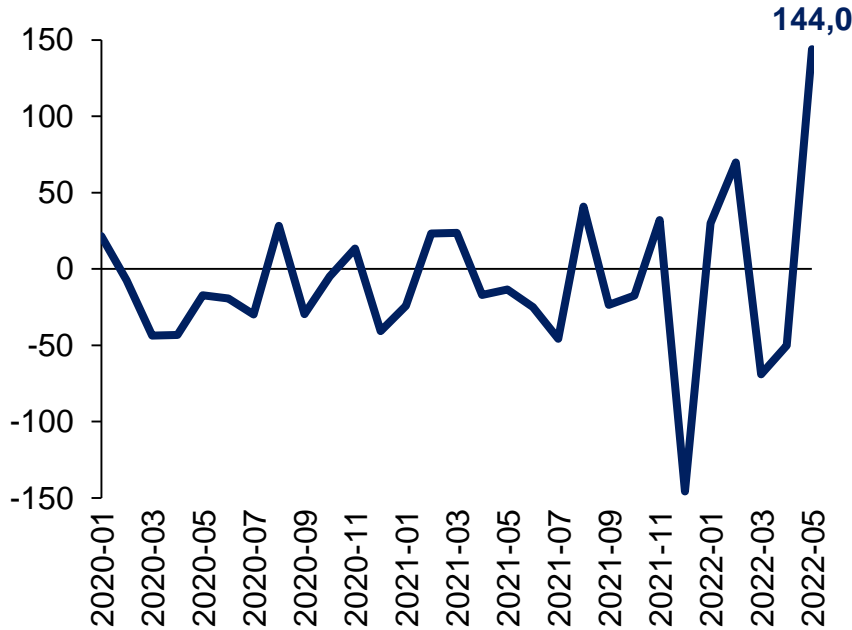
Kamu Maliyesi

- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
 - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
 - Döviz cinsi borç stoku
 - Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH

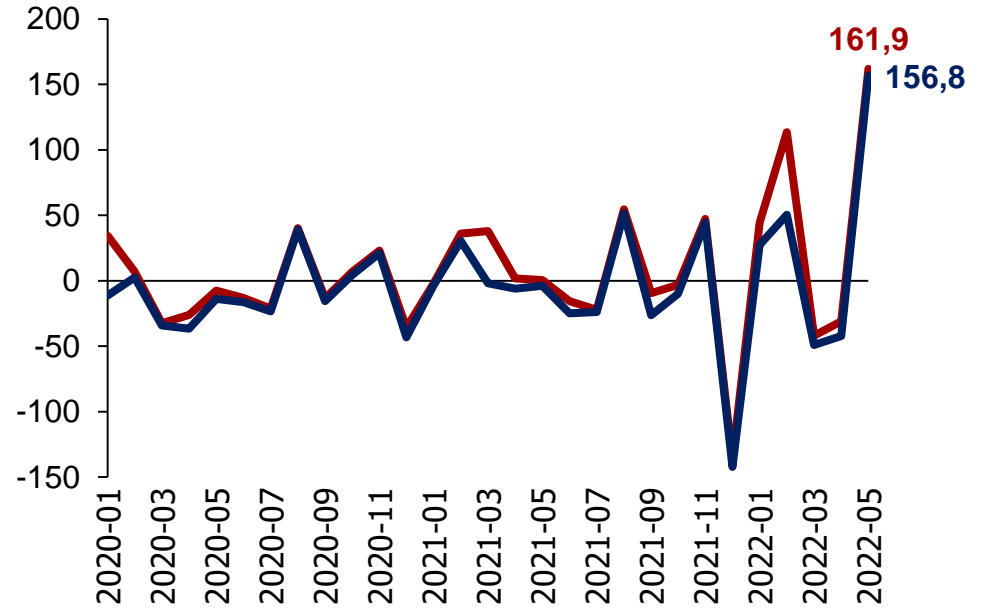
Merkezi Yönetim bütçe dengesi Mayıs ayında 144 milyar TL fazla vermiştir.
Faiz dışı denge ise 161,6 milyar TL fazlaya ulaşmıştır.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2020 – Mayıs 2022

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

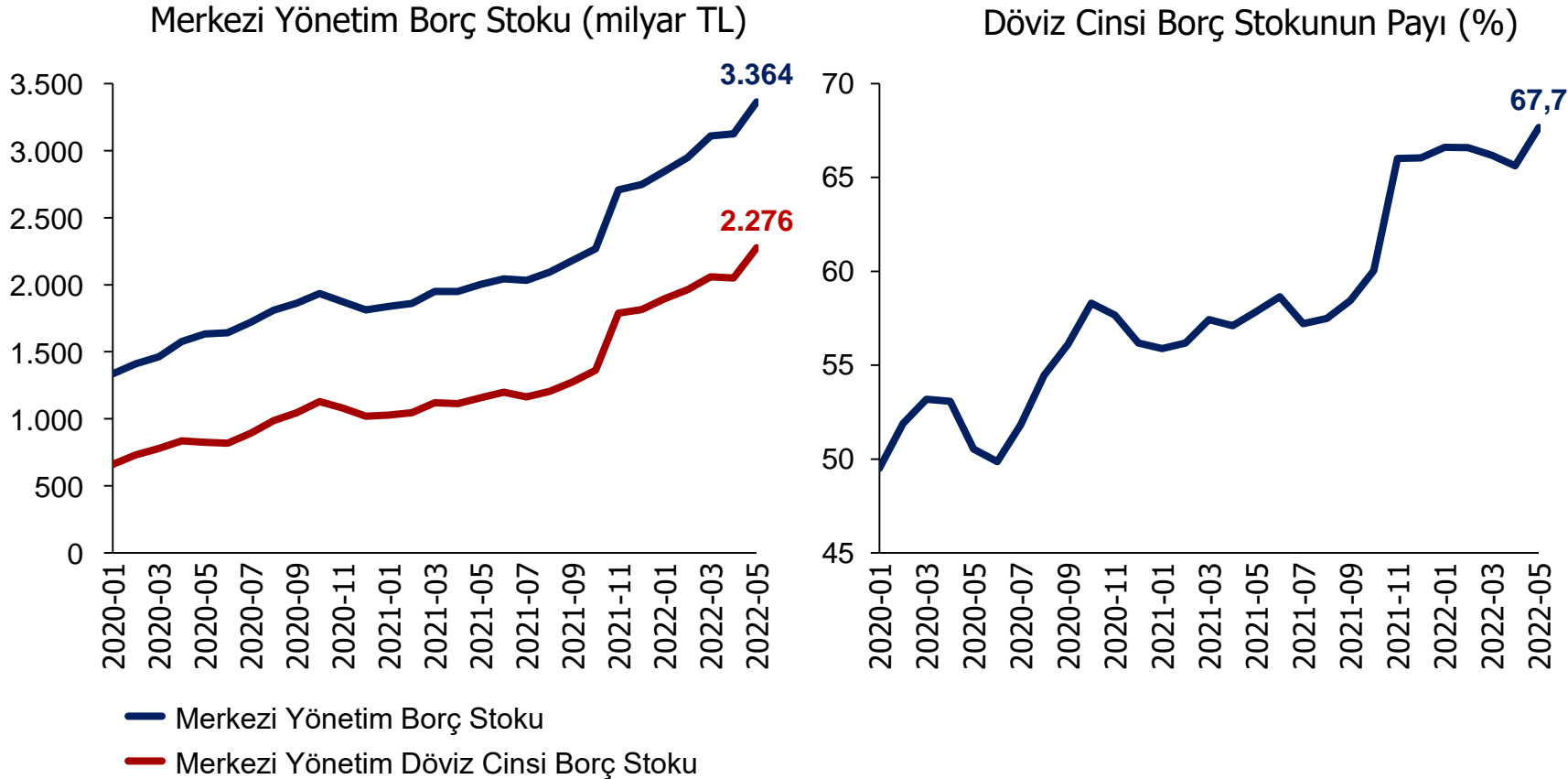
Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi

- Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi
- Merkezi Yönetim Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

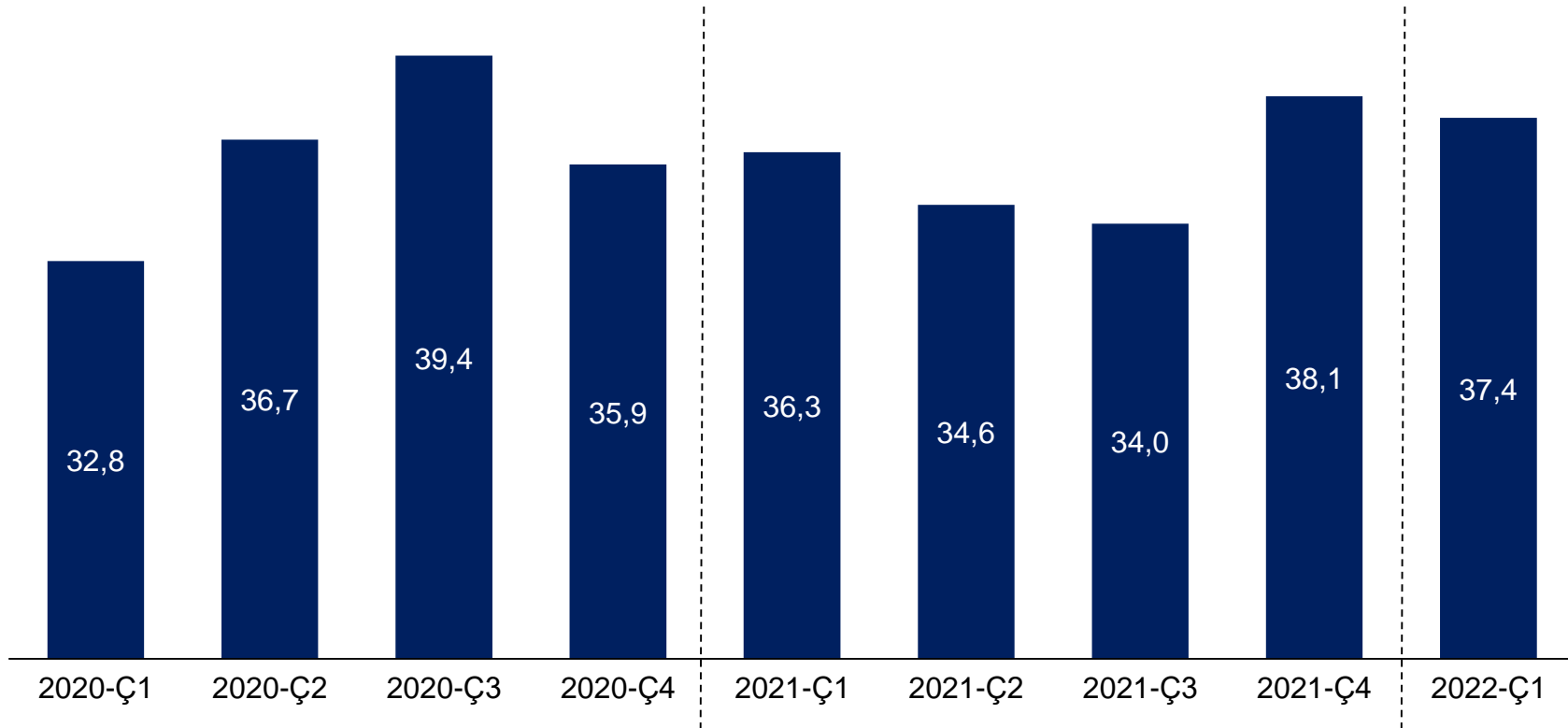
Mayıs ayı itibarıyla Merkezi Yönetim borç stoku 3,4 milyar TL'ye çıkmıştır.
Döviz cinsi borçlanmaların payı ise %67,7 olmuştur.

Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2020 – Mayıs 2022)

2022'nin ilk çeyreğinde Merkezi Yönetim borç stokunun GSYİH oranı %37,4 olmuştur.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2020 Ç1 – 2022 Ç2

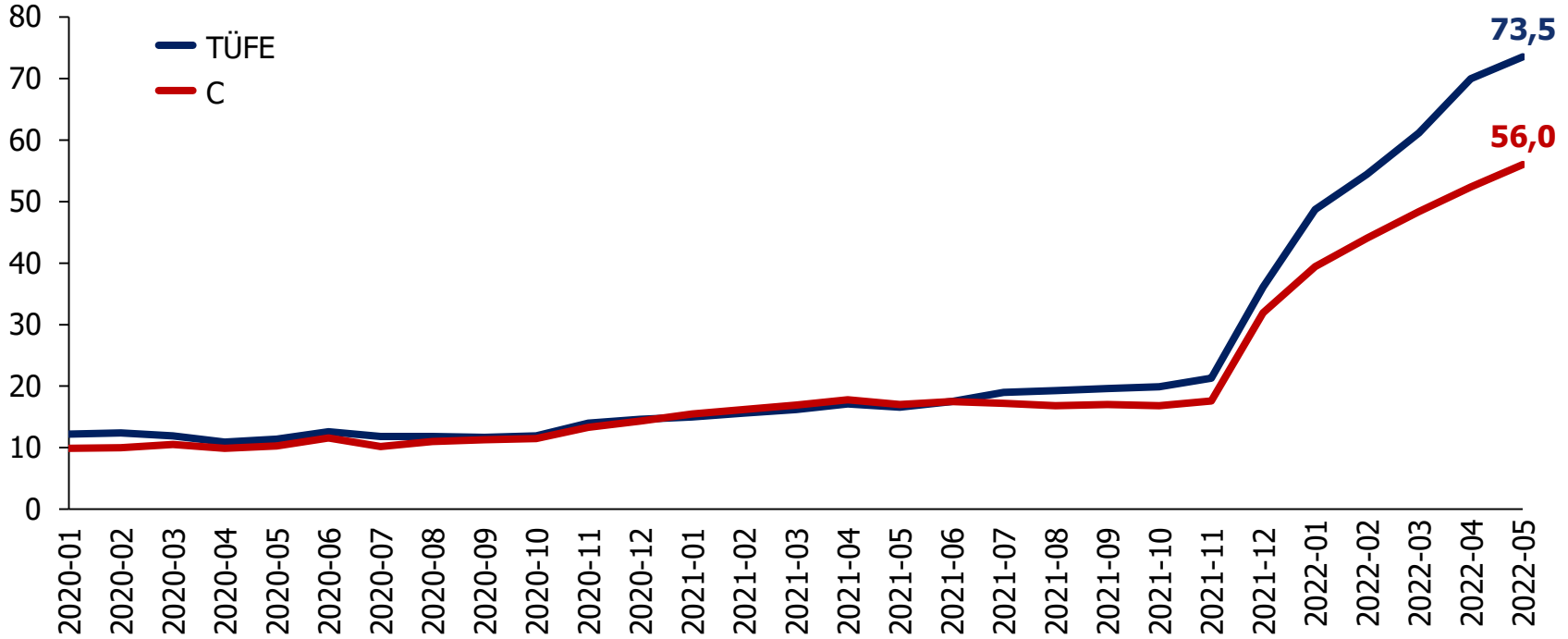
Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Mayıs ayında tüketici enflasyonu Ekim 1998'den beri gözlenen en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

TÜFE'nin yıllık değişimi %73,5'e, temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksininki ise %56'ya yükselmiştir.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %) Ocak 2020 – Mayıs 2022

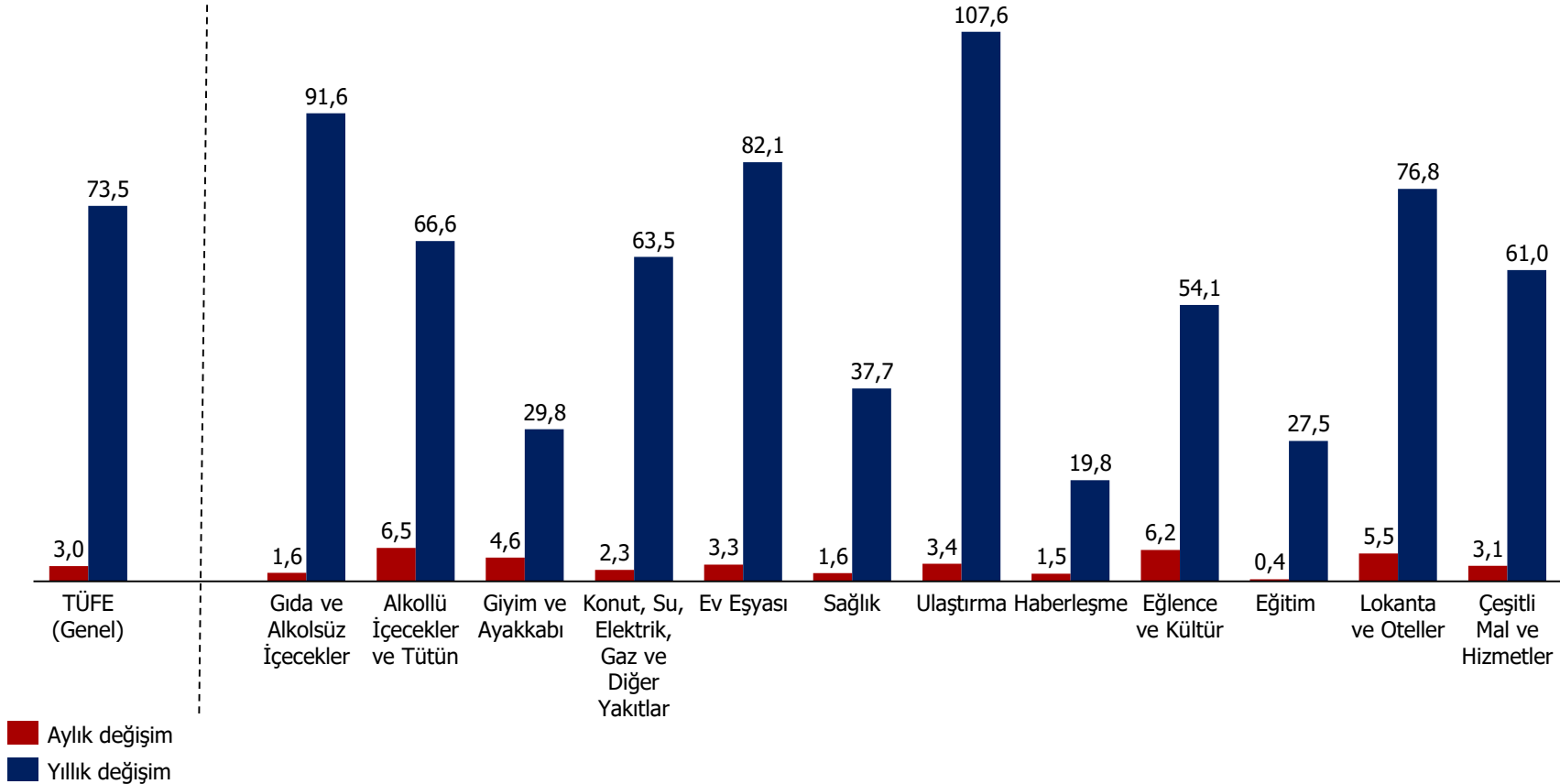
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Mayıs ayında aylık tüketici enflasyon oranı %3'tür; alkollü içecekler-tütün fiyatı en fazla artan kalemdir.

Ulaştırma ve gıda yıllık olarak en yüksek fiyat artışlarının görüldüğü harcama gruplarıdır.

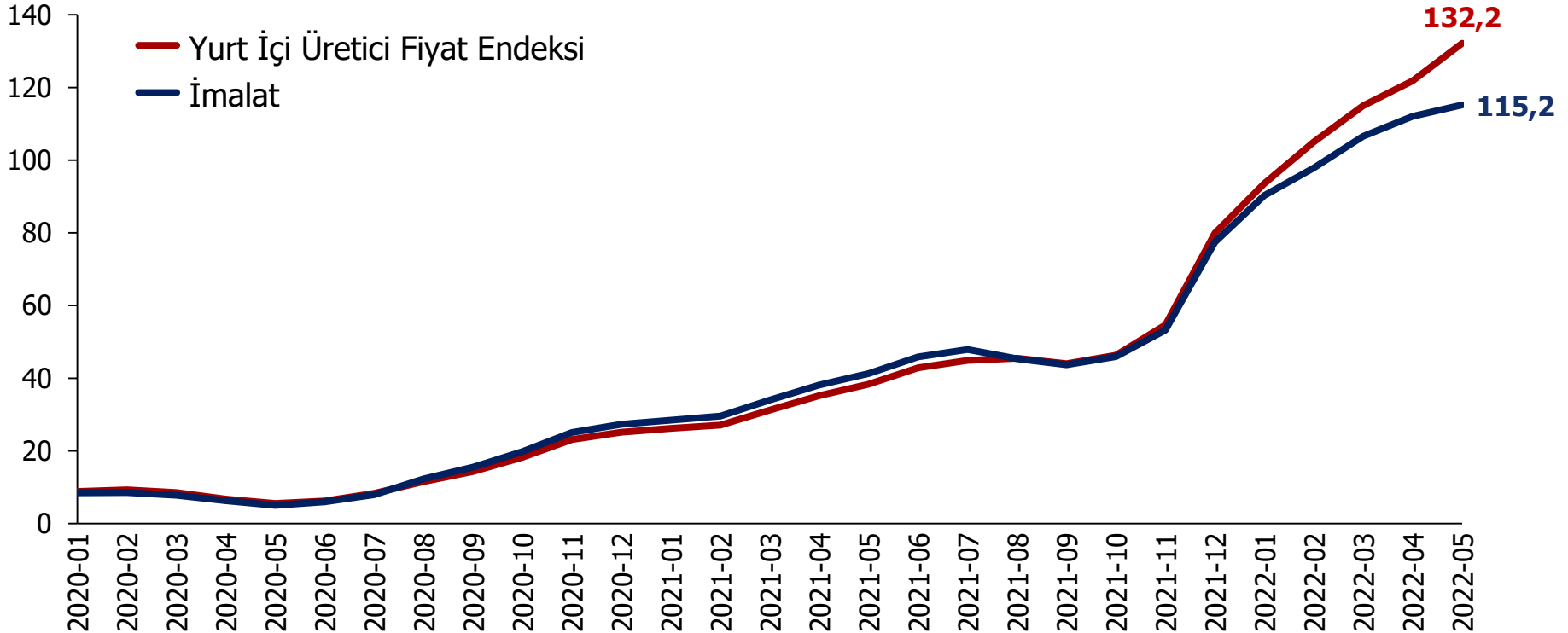
TÜFE ve alt kalemler (%) Mayıs 2022

Mayıs ayında yurtiçi ÜFE ve TÜFE enflasyonu arasındaki fark 58,7 puan ile tarihi en yüksek seviyededir.

Mayıs 2022'de üretici enflasyon oranı %132,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.

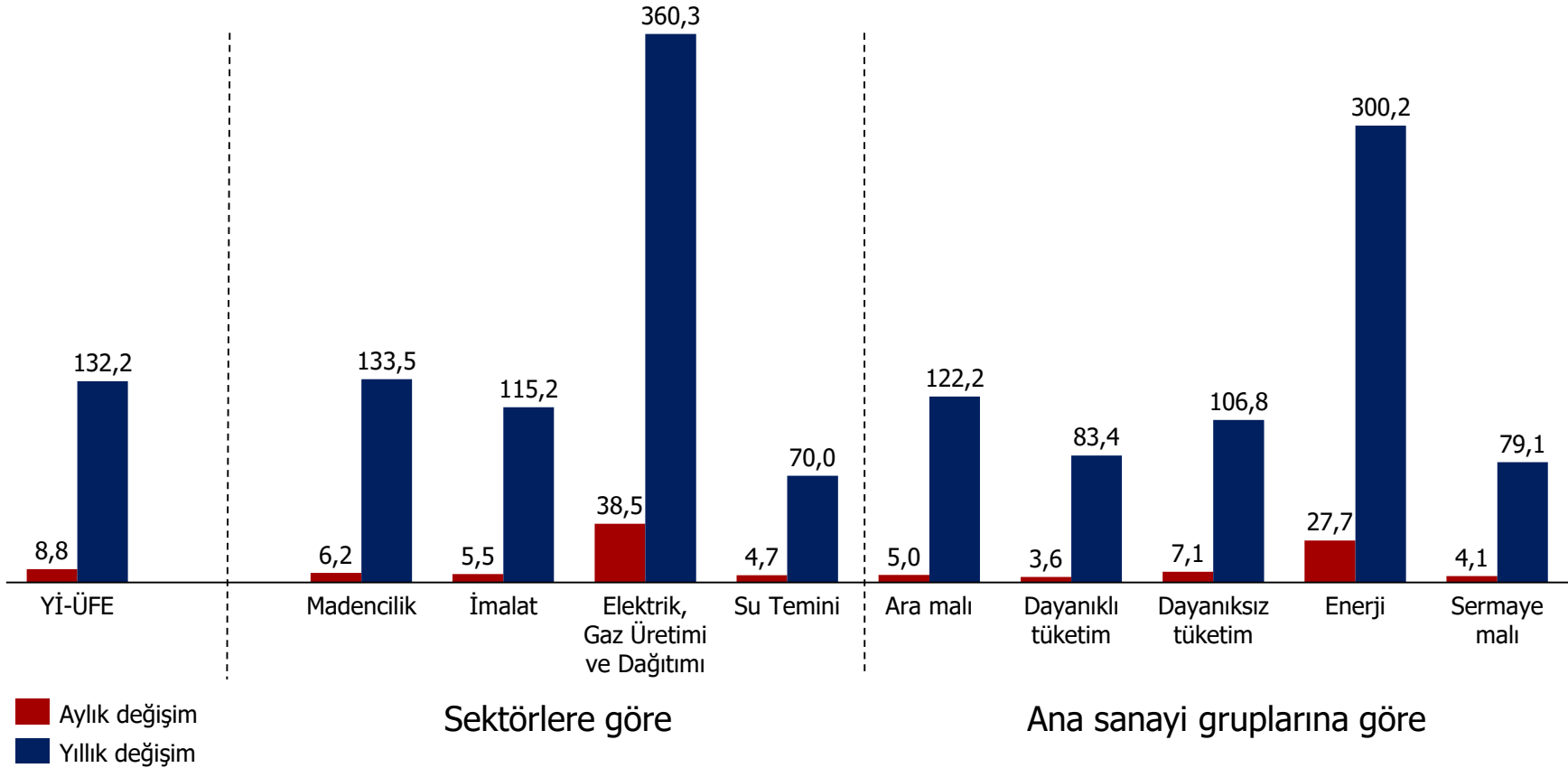
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2020 - Mayıs 2022

Mayıs ayında aylık üretici enflasyon oranı %8,8'dir; elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı en yüksek aylık fiyat artışının görüldüğü sektördür.

Enerji sektöründe %300,2, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %360,3 oranında yıllık fiyat artışları gerçekleşmiştir.

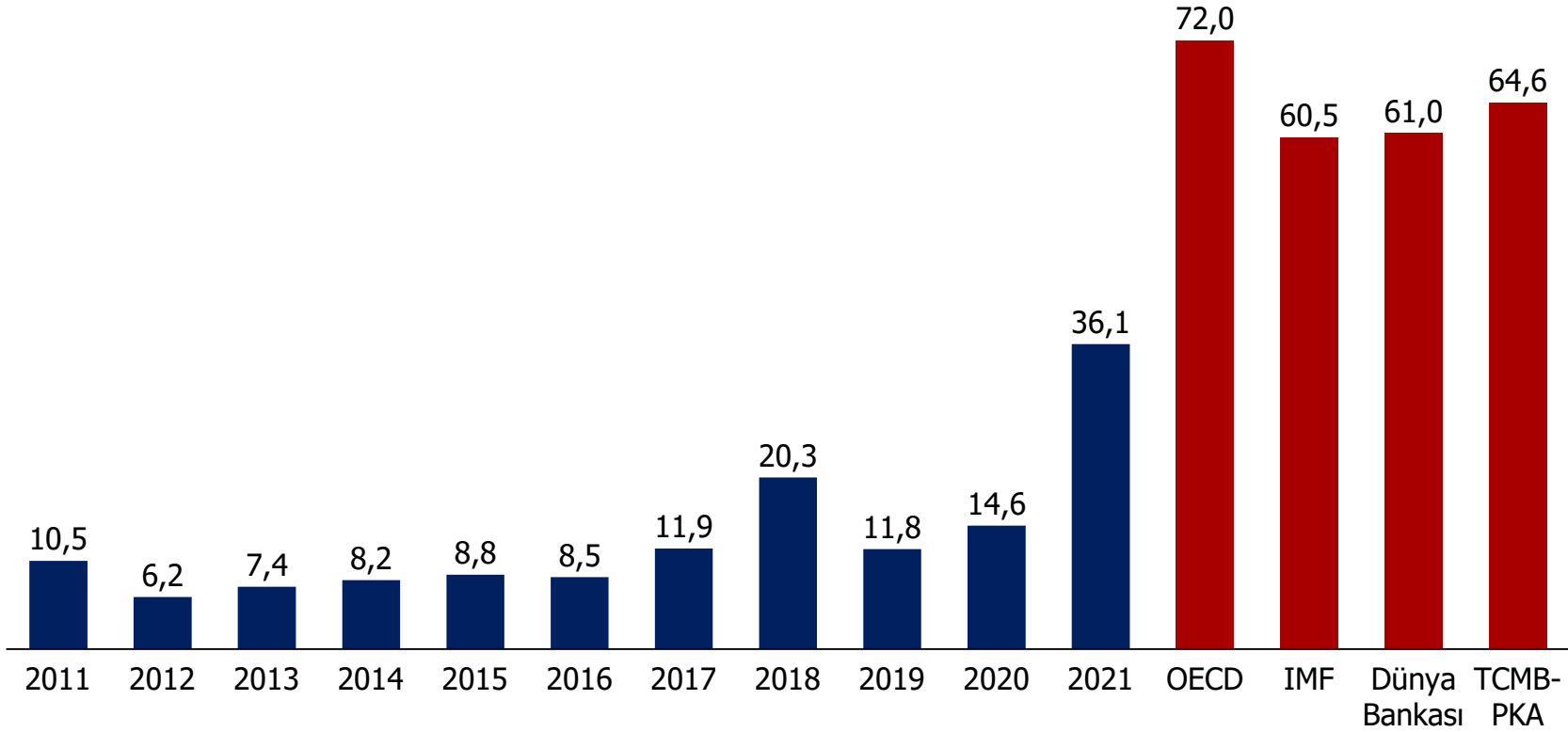
Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Mayıs 2022

Tahminler enflasyonun 2022 yıl sonunda da yüksek seviyesini koruyacağı yönündedir.

OECD, Haziran ayında yıl sonu enflasyon tahminini %23,9'dan %72'ye revize etmiştir.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2022

2022 tahminleri*

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

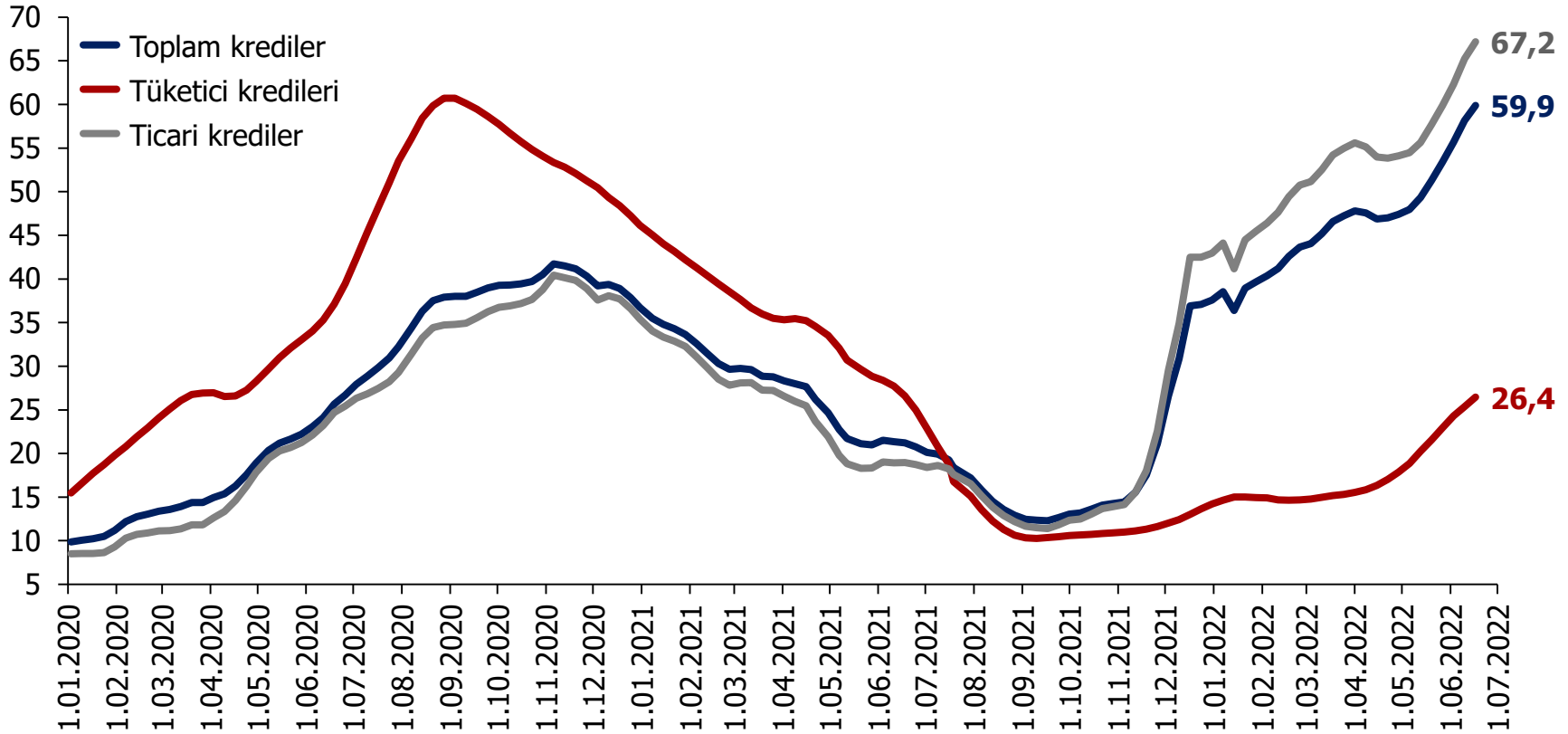
* IMF- Nisan 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD – Haziran tahminleri, Dünya Bankası - Nisan 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Bahar Raporu ve TCMB - Haziran 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
 - Kredi büyüme hızları
 - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
 - Takipteki alacaklar
 - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
 - Toplam mevduat
 - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
 - Ticari kredi ve mevduat faizi
 - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında ticari krediler kaynaklı artışlar devam etmektedir.
Haziran ayında ticari kredilerdeki yıllık artış oranı %65'i aşarken, tüketici kredilerindeki artış %26,4 ile sınırlıdır.

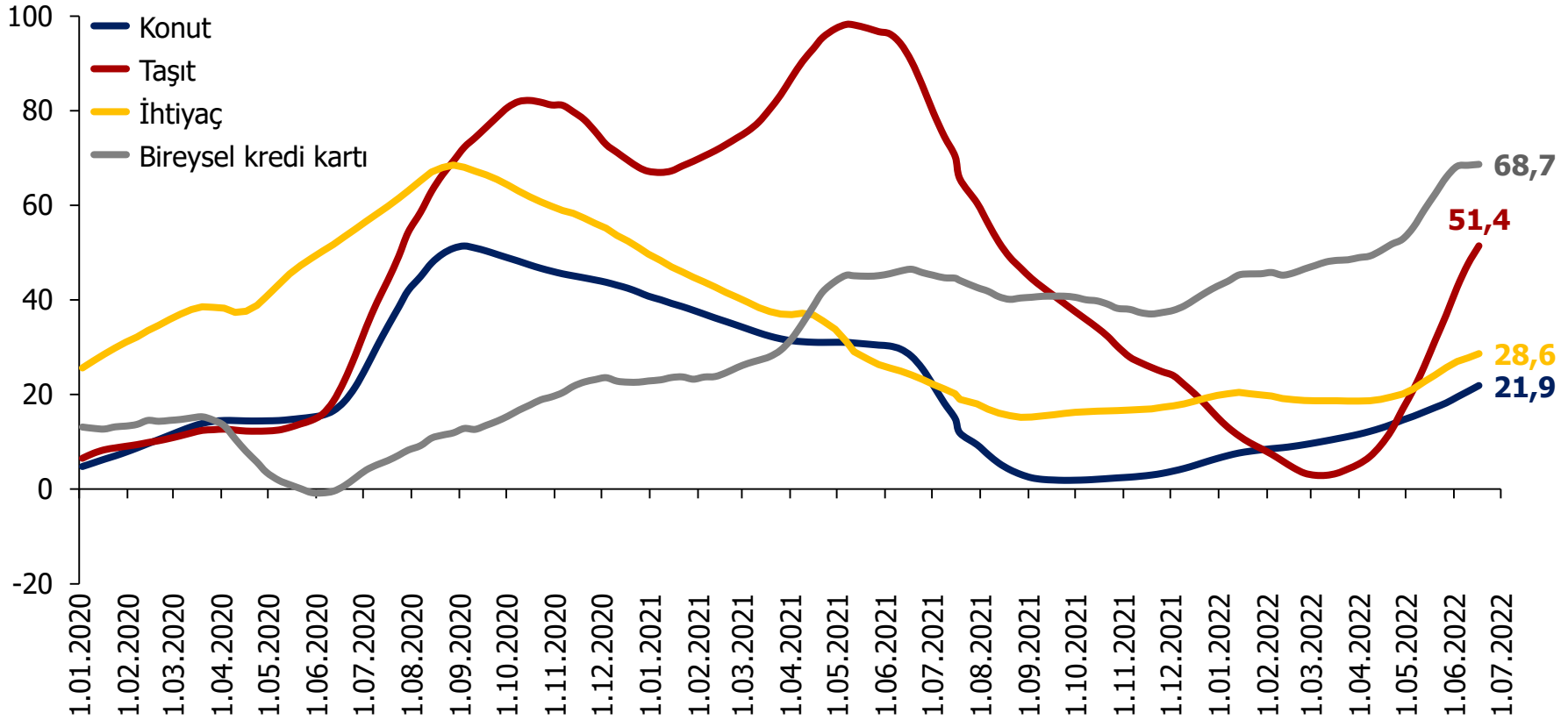
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %) 3 Ocak 2020 – 17 Haziran 2022

Haziran ayı itibarıyla en hızlı artışlar taşıt kredilerindedir, kredi kartı kullanımlarında ise yüksek seviyeler korunmaktadır.

İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %28,6'ya, konut kredilerinde ise %21,9'a yükselmiştir.

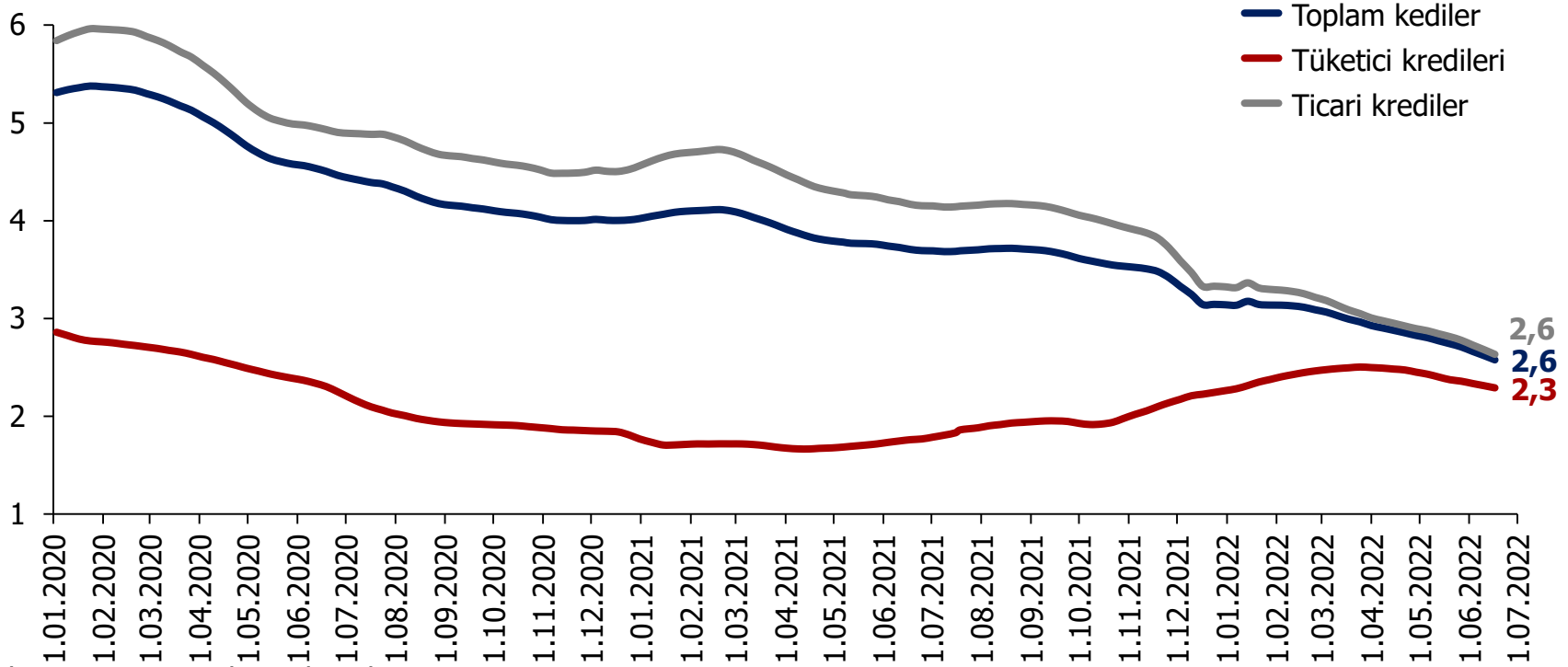
Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim) 3 Ocak 2020 – 17 Haziran 2022

Takipteki alacaklar oranı gerilemektedir.

Takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde %2,3, ticari kredilerde ise %2,6'dır.

Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 17 Haziran 2022

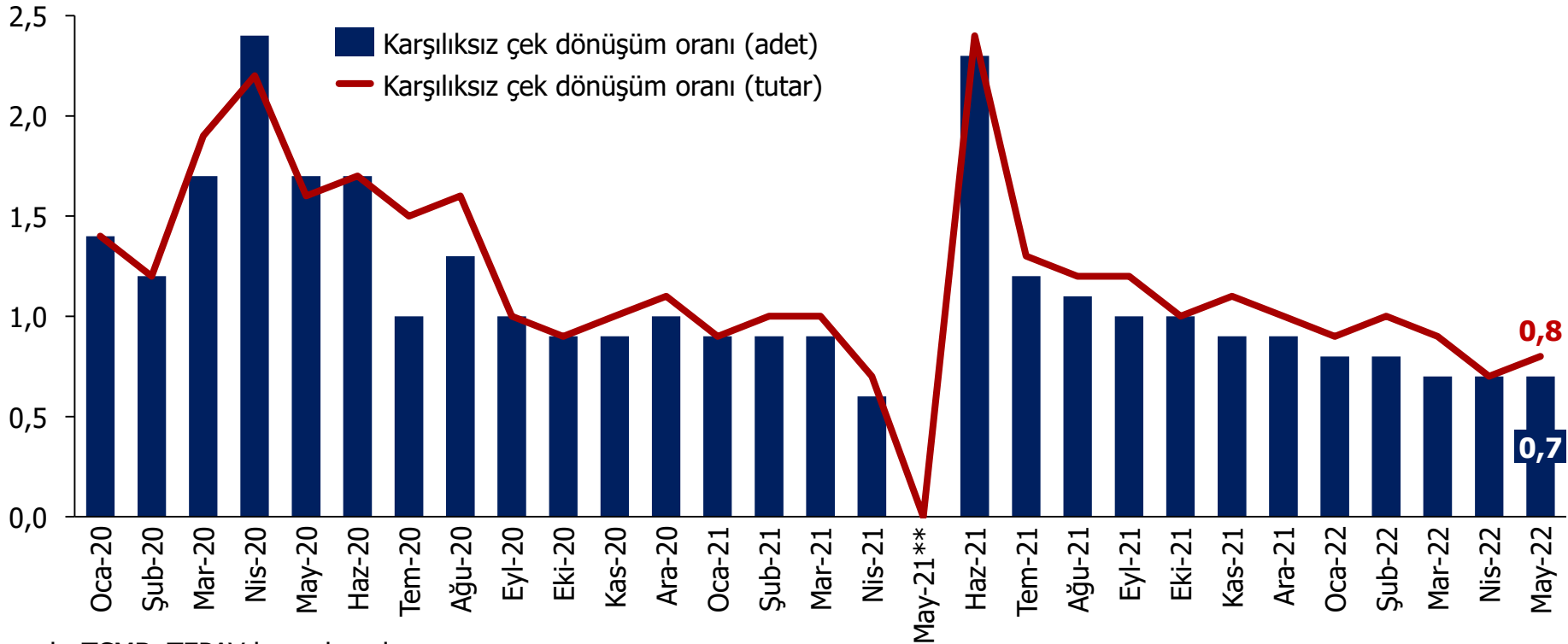
Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

**BDDK, salgının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Mayıs ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı tutar olarak artmıştır.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %0,8, adet olarak %0,7 seviyesindedir.

Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2020 – Mayıs 2022

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

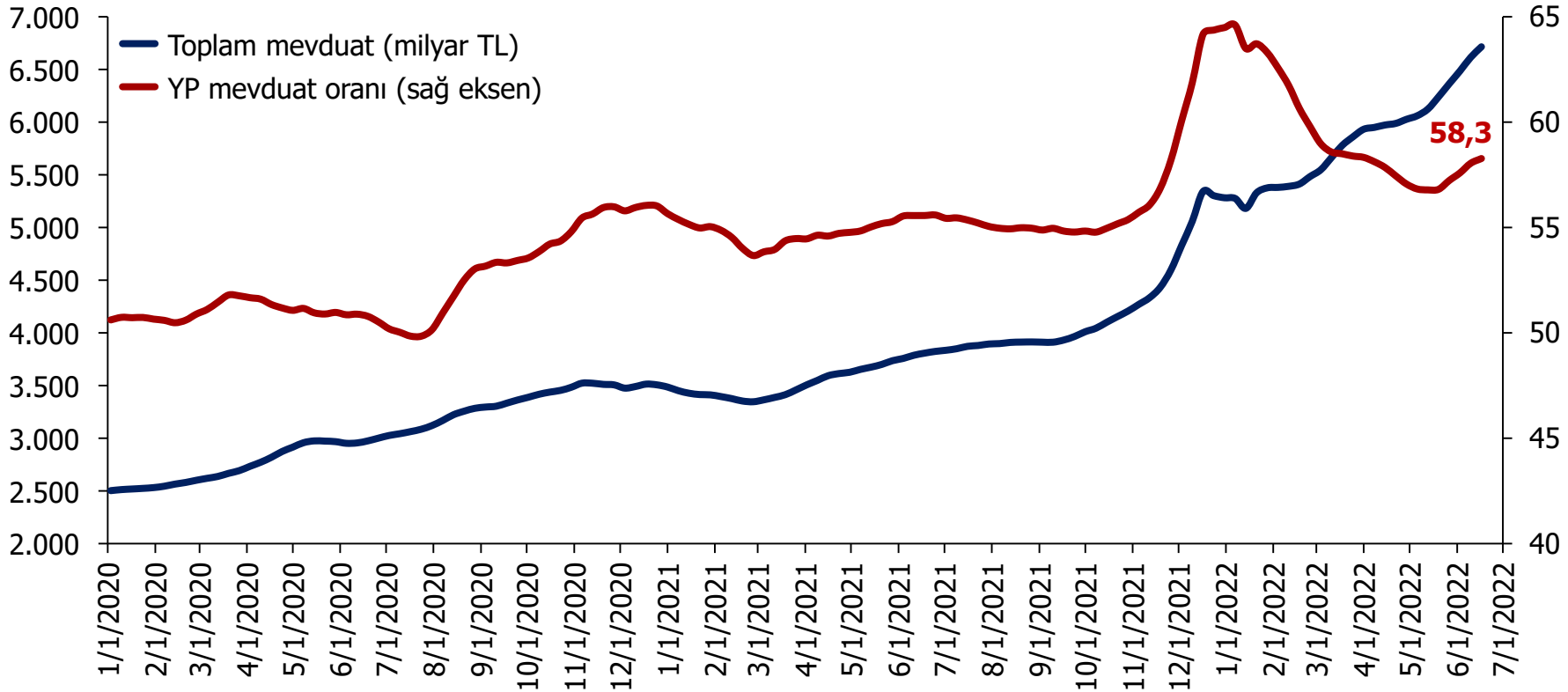
*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.

** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm>

Toplam mevduat artmakta, yabancı para mevduatların payı ise yükselmektedir.
Son beş haftada yabancı para mevduatların toplam içindeki payı 1,5 puan artarak %58,3'e çıkmıştır.

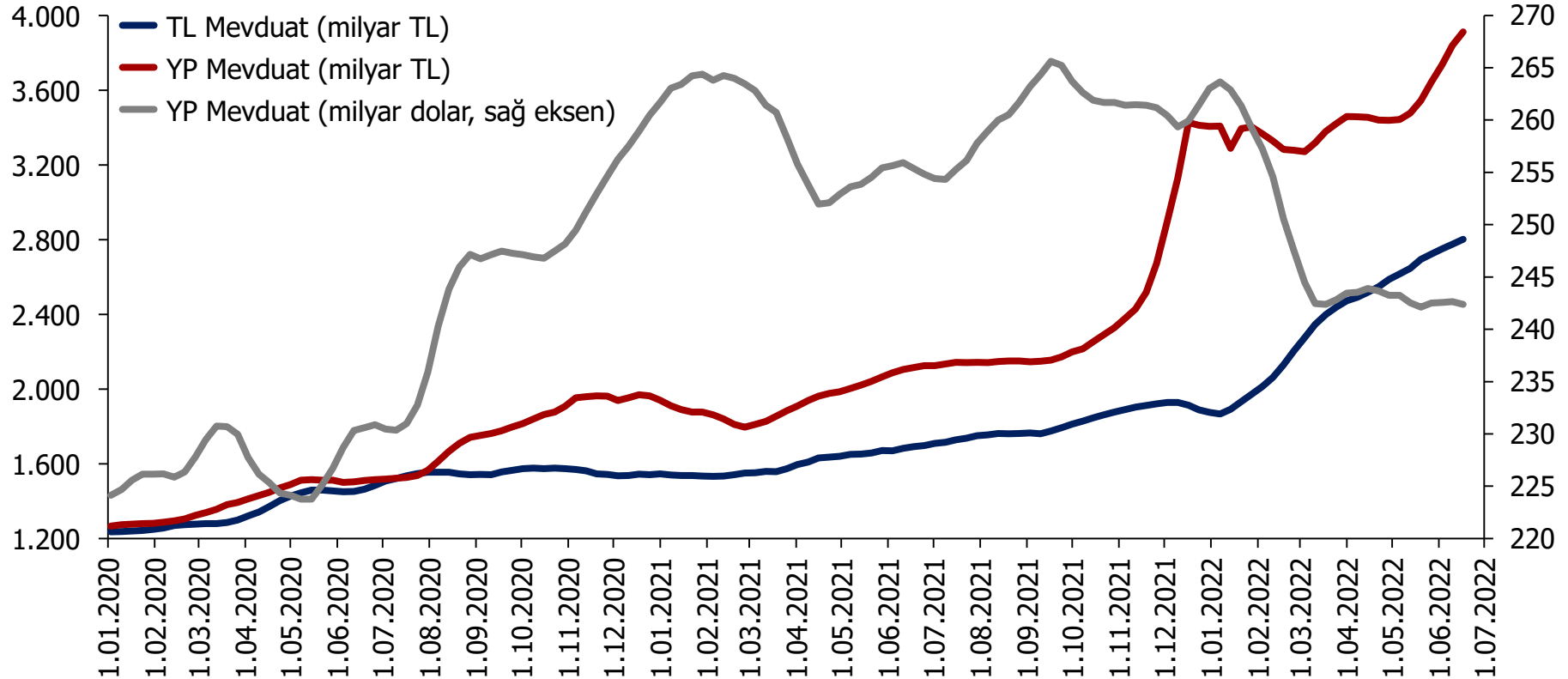
Toplam mevduat tutarı (milyar TL) ve döviz mevduatlarının oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %)
3 Ocak 2020 – 17 Haziran 2022

Yabancı para mevduatların TL karşılığı Türk lirasının değer kaybına bağlı olarak yükselmektedir.

Türk lirası mevduatlardaki yıllık artış ise %49,4'e ulaşmıştır.

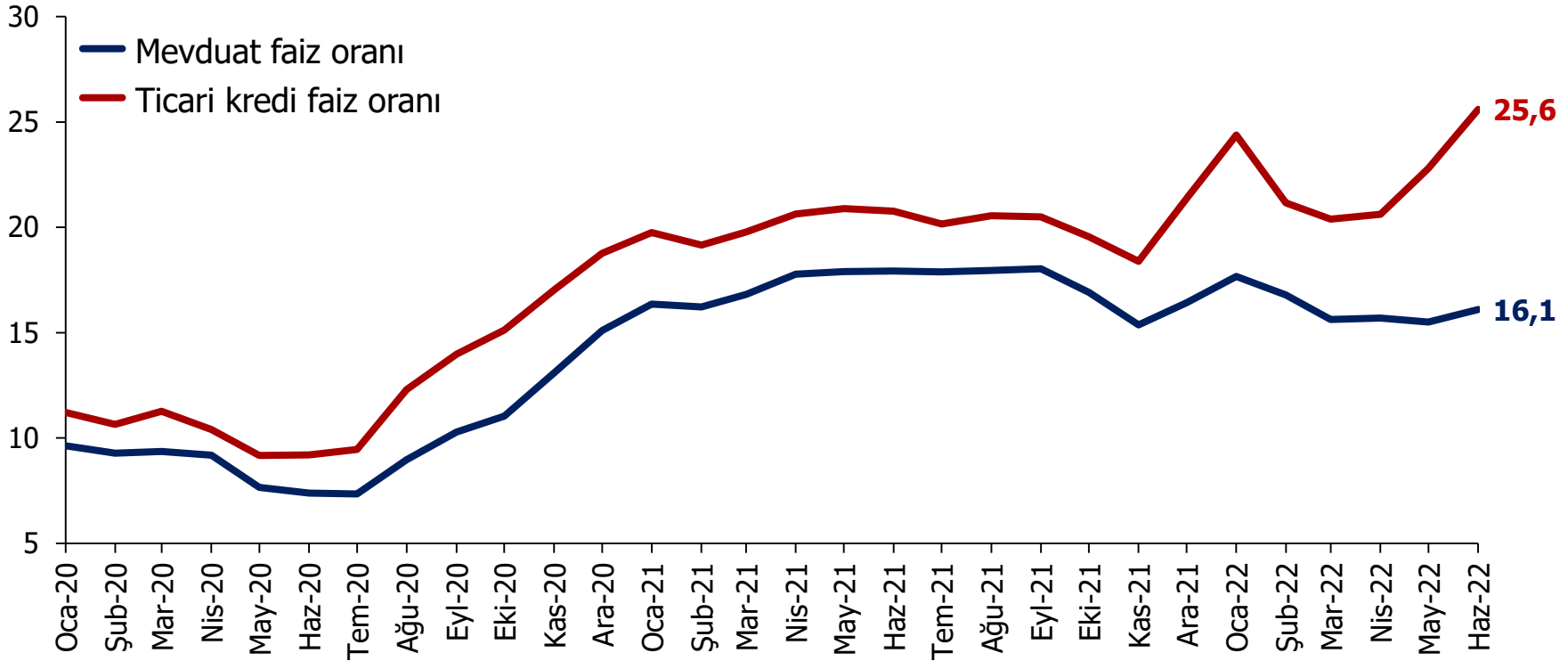
TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 3 Ocak 2020 – 17 Haziran 2022

Kredi ve mevduat faiz oranları arasındaki fark açılmaktadır.

Nisan ayı sonrasında mevduat faiz oranı 0,4 puan artarken, ticari kredi faiz oranındaki değişim 5 puan olmuştur.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2020 – Haziran 2022**

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

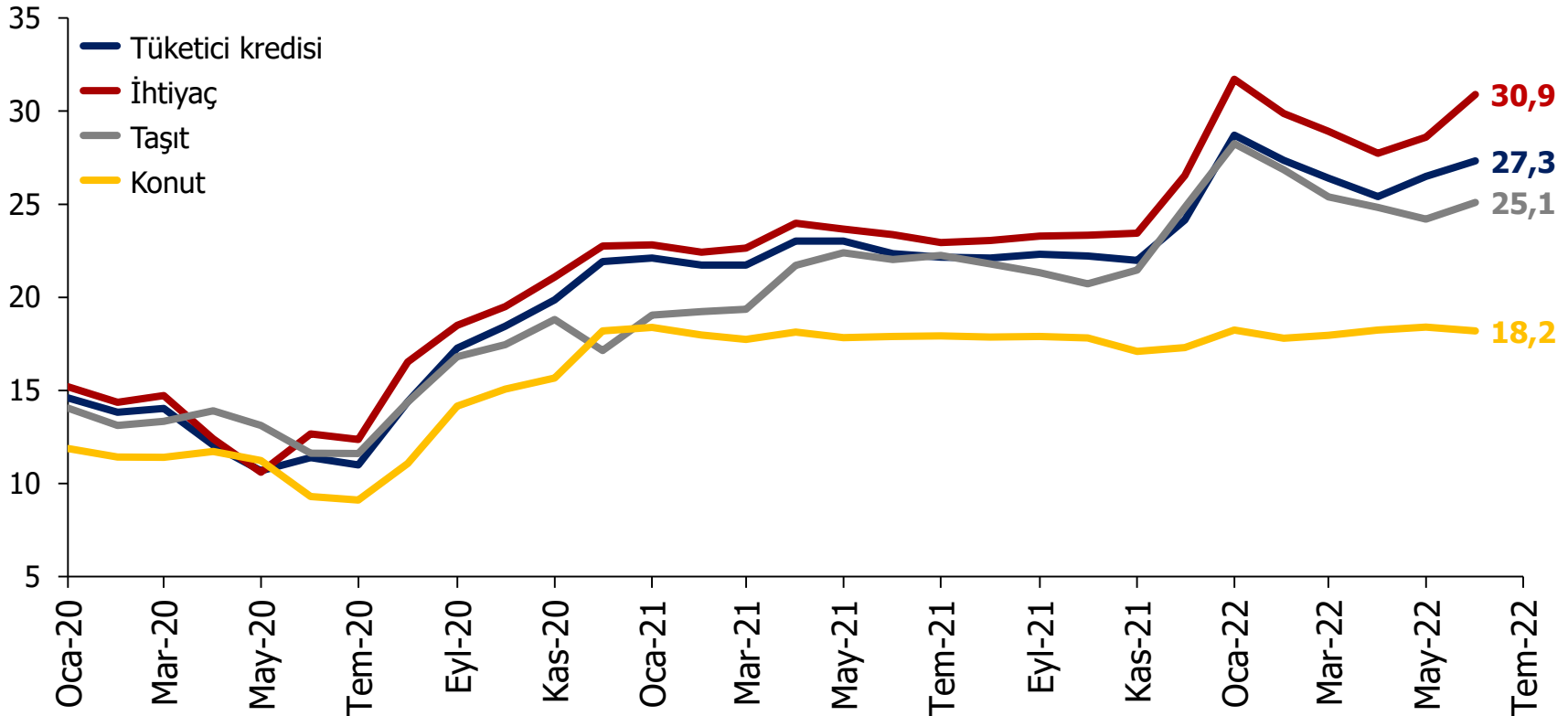
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.

** 17 Haziran 2022 tarihi itibarıdır.

Tüketici kredilerinde de faizler artmaktadır.

Haziran ayında konut kredileri hariç tüm kredi türlerinde faiz oranları yükselmiştir.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2019 – Haziran 2022*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 17 Haziran 2022 tarihi itibarıyla.

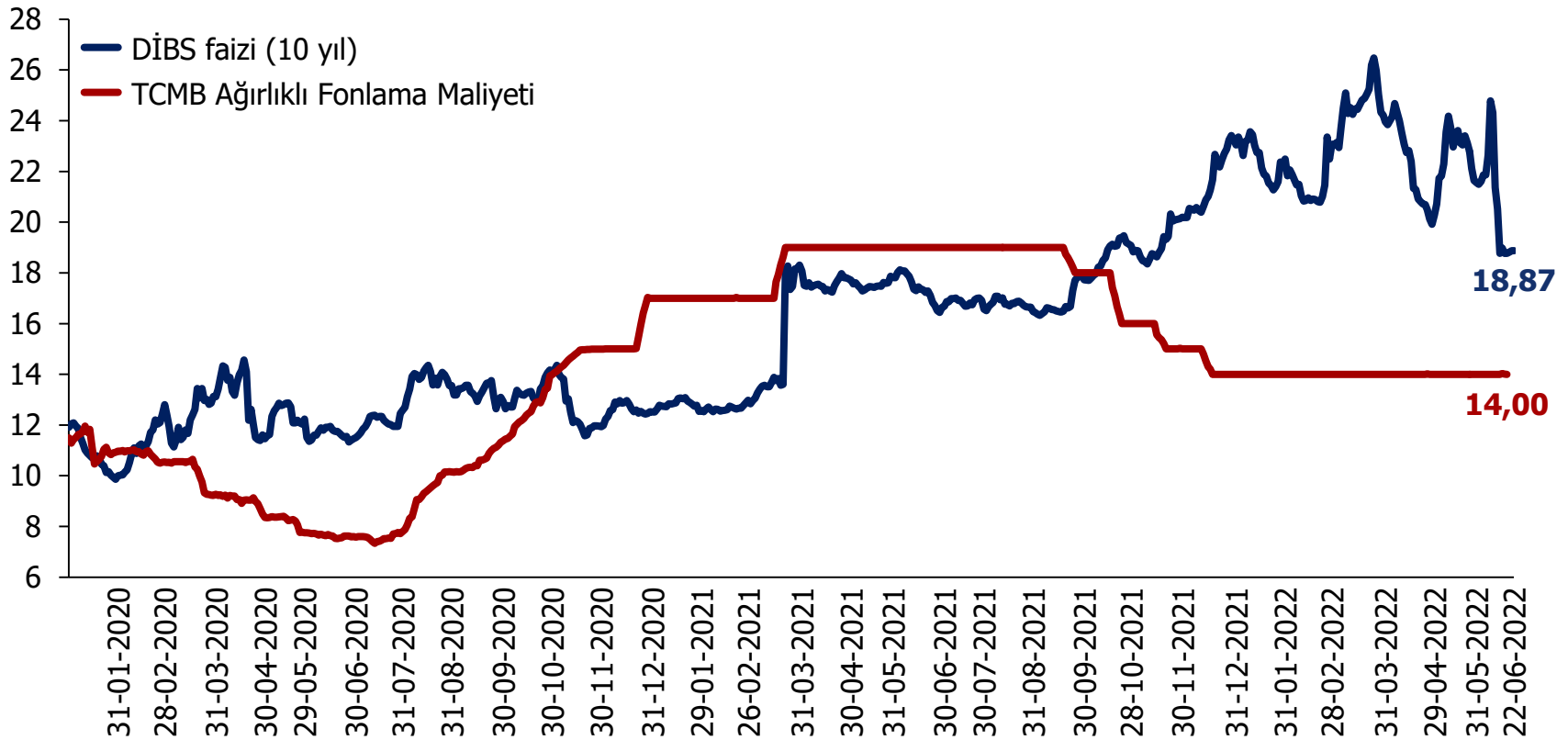
Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Merkez Bankası politika faiz oranını Ocak-Haziran 2022 döneminde sabit tutmuştur.

Devlet iç borçlanma faizleri ise politika faizinin üzerinde, %18,87 seviyesindedir.

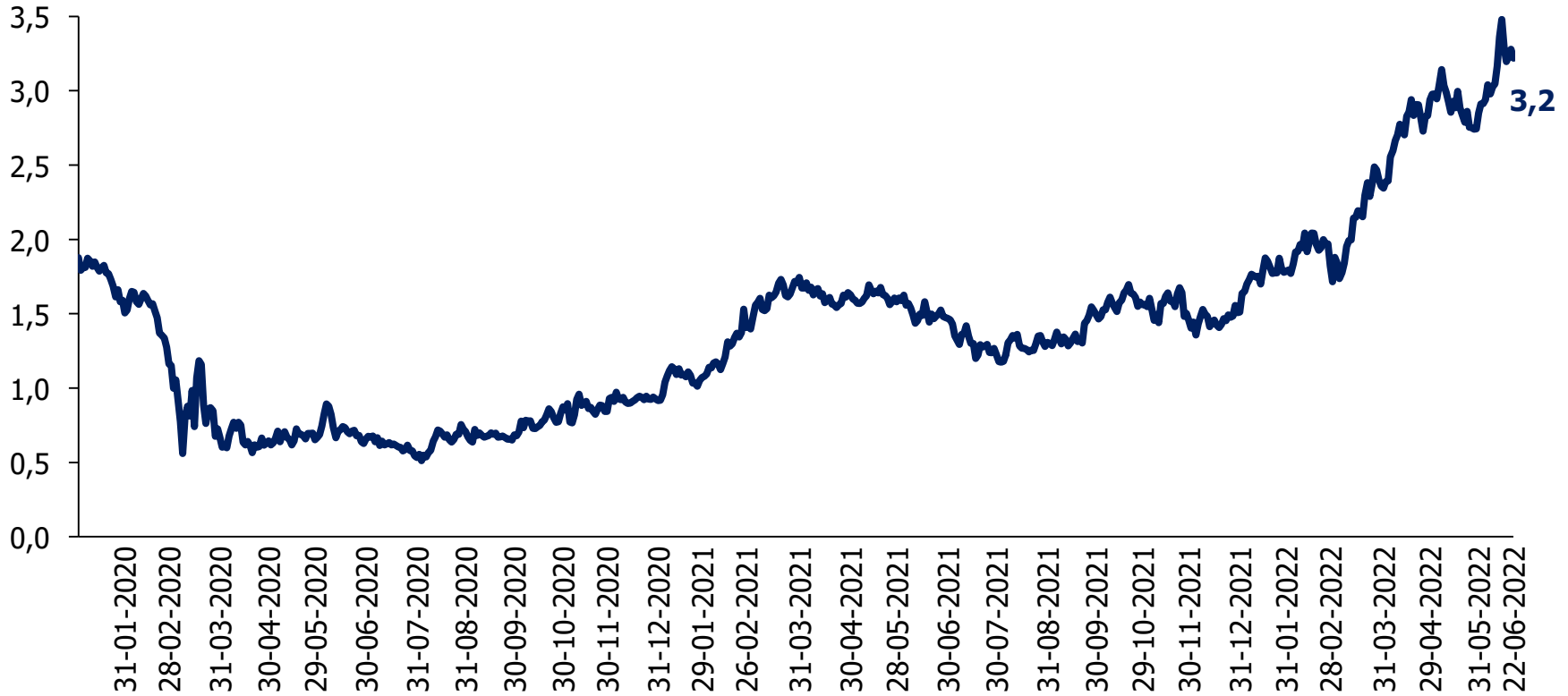
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 22 Haziran 2022

ABD’de para politikası sıkılaşmakta, küresel likidite üzerinde baskı yaratmaktadır.

10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Haziran ayı itibarıyla %3,2 seviyesine çıkmıştır.

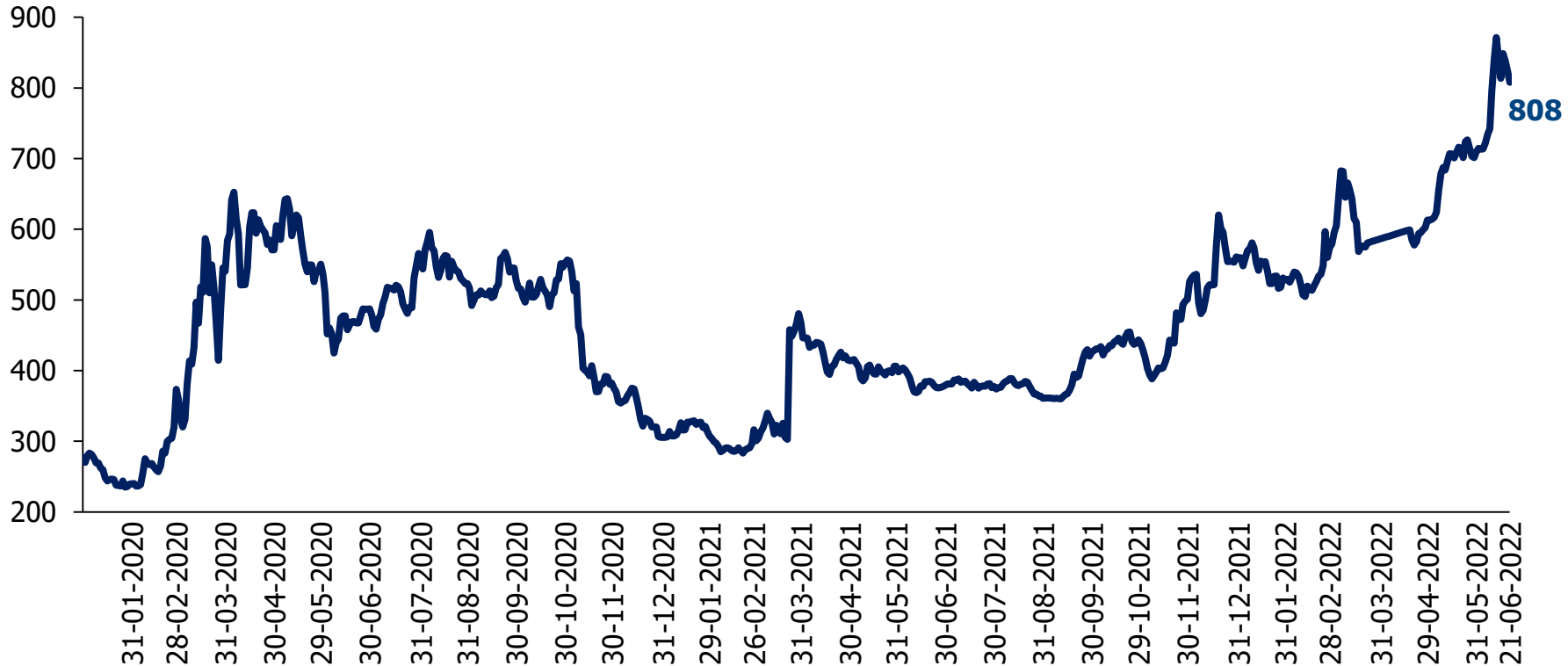
Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 22 Haziran 2022

Haziran ayında Türkiye'nin risklilik göstergesinde hızlı bir artış gerçekleşmiştir.

Kredi temerrüt takas oranı ile ölçülen risklilik göstergesi 808 düzeyindedir. Söz konusu seviyeler en son 2008 yılı Ekim ayında görülmüştür.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2020 – 21 Haziran 2022

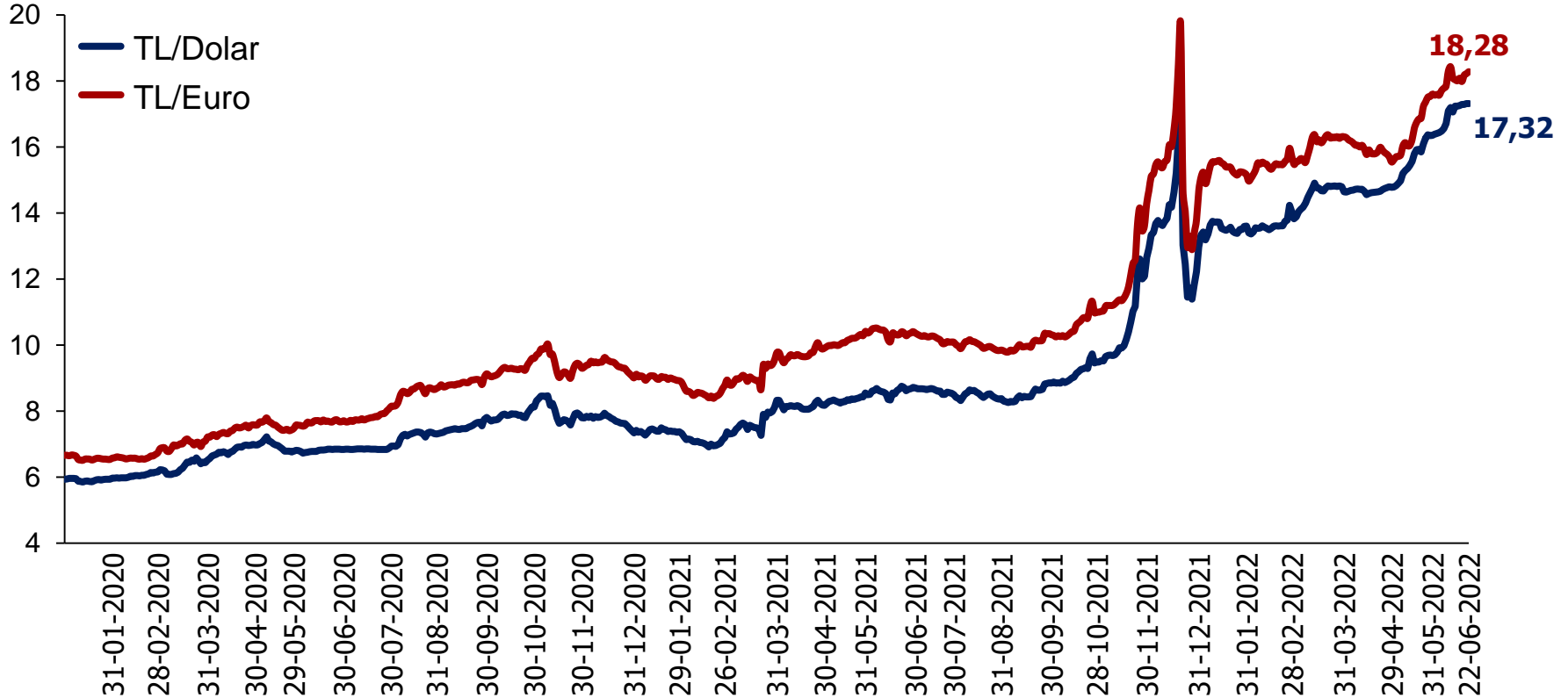
Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirası yabancı paralar karşısında değer kaybetmektedir.

Mayıs ayı sonuna göre TL/dolar kurundaki artış %5,9, TL/Euro kurundaki artış da %3,9'dur.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2020 – 22 Haziran 2022

TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

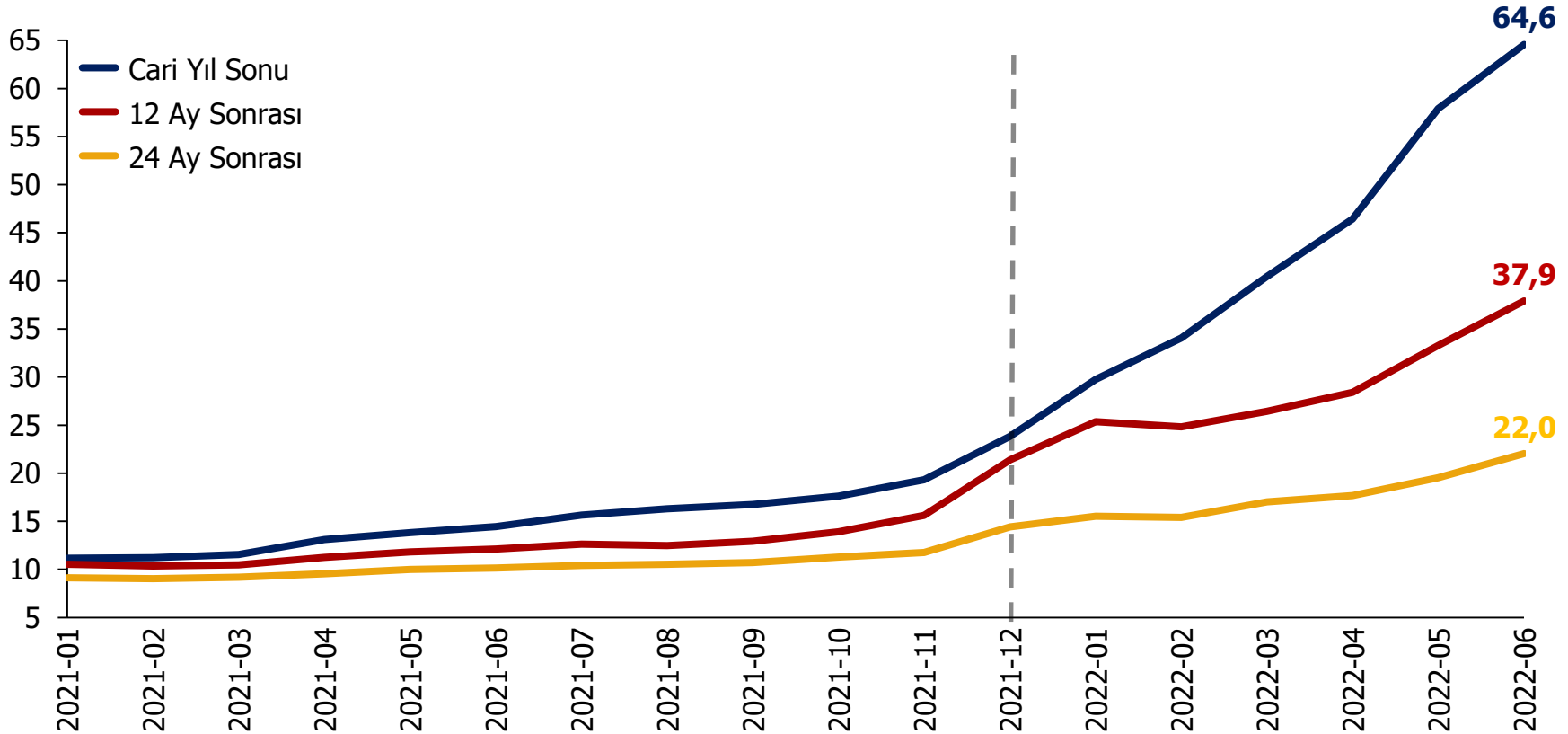
- Enflasyon beklentileri
 - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
 - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
 - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
 - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
 - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
 - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi'nin Mart sayısı, 17 Haziran 2022 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Yıl sonu enflasyon beklentisi altı ayda 40,7 puan yükselmiş ve Haziran ayı itibarıyla %64,6'ya ulaşmıştır.

12 ay sonrası enflasyon beklentisi ise %37,9'dur.

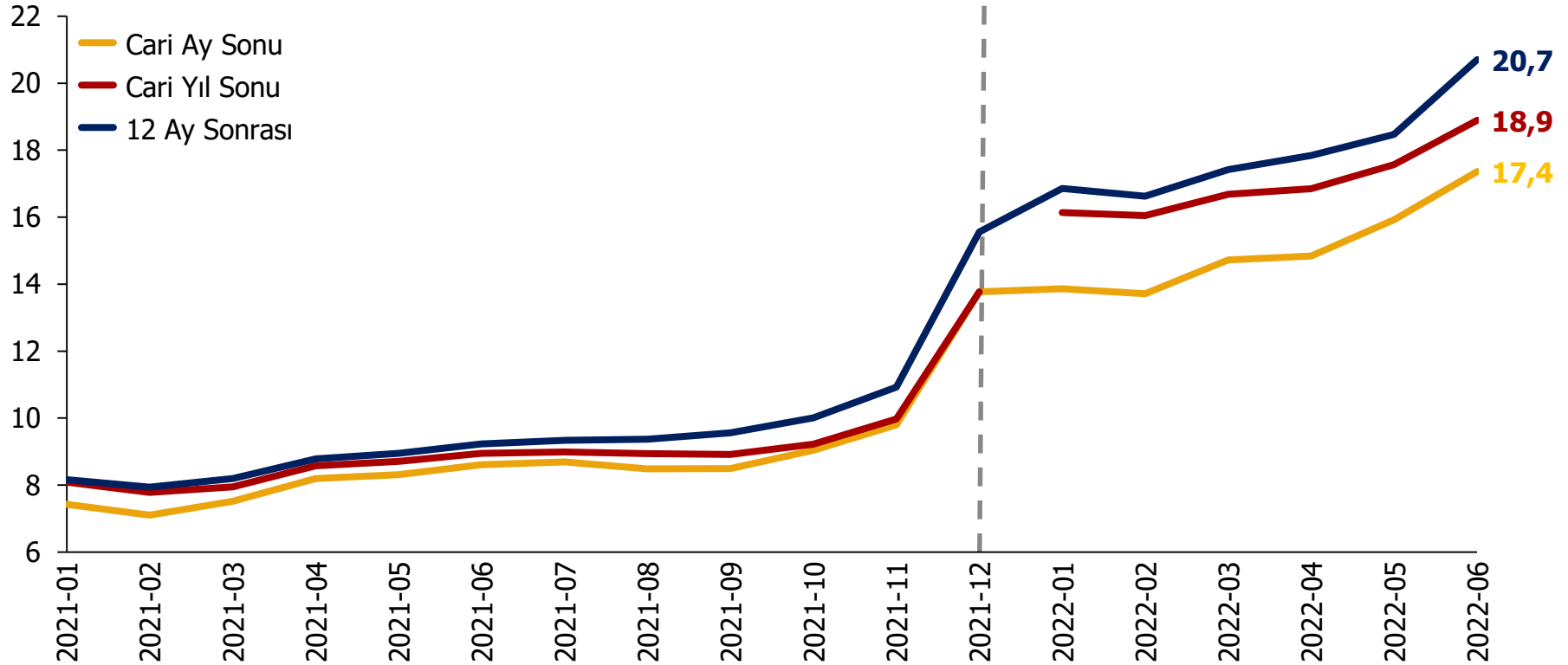
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2021 - Haziran 2022

Anket katılımcıları TL/\$ kurunun yıl sonunda 18,9 düzeyine çıkmasını beklemektedir.

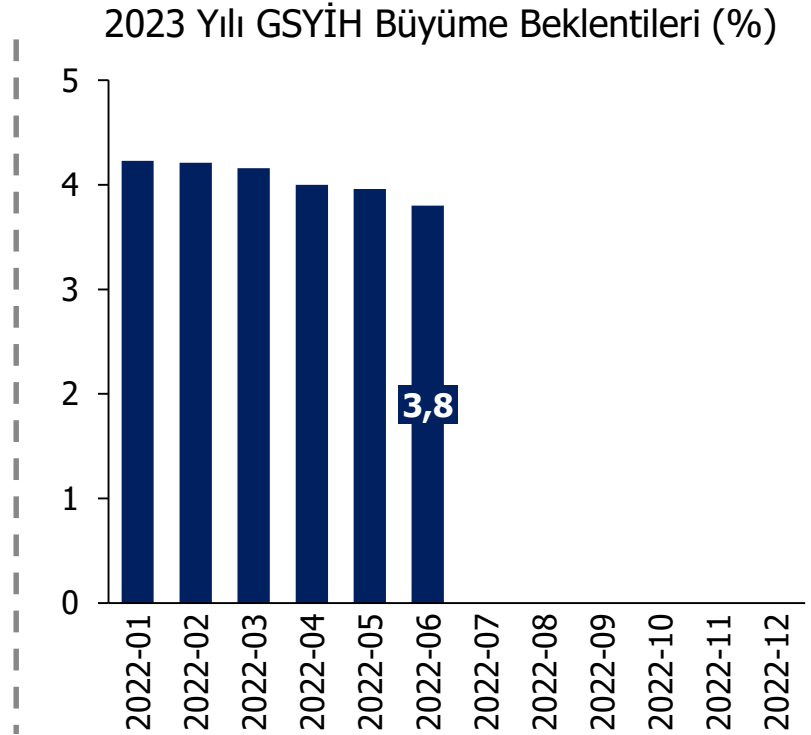
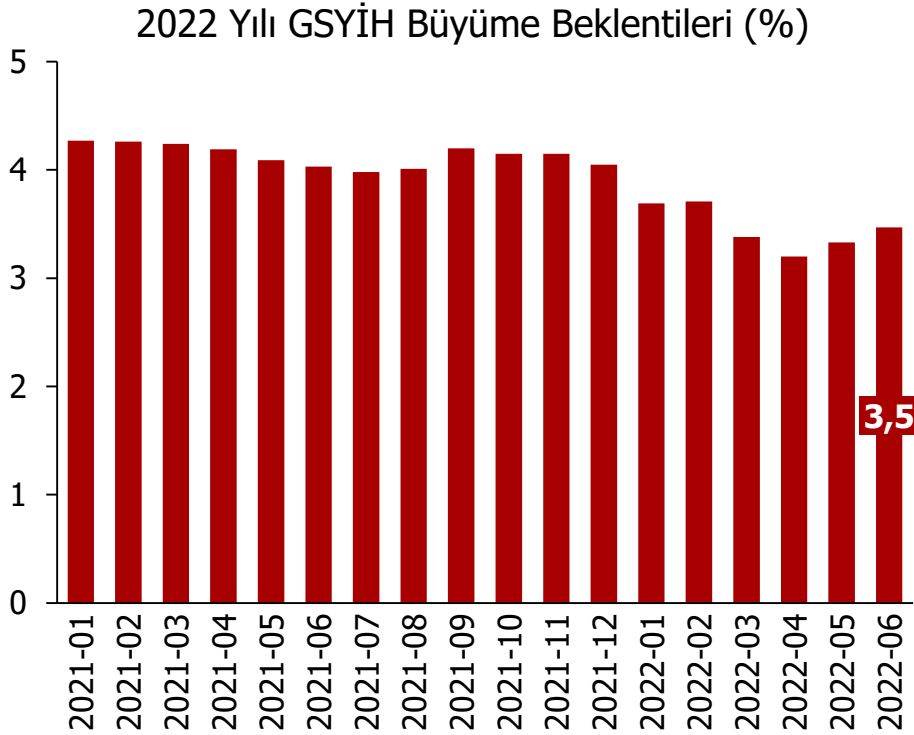
Cari ay sonu beklentisi ise 17,4'tür.

Döviz kuru beklentileri (TL/\$) Ocak 2021 - Haziran 2022

2022 yılı büyüme beklentisi artarken, gelecek yıl beklentisi gerilemektedir.
Haziran ayında 2022 yılı için büyüme beklentisi 0,2 puan artarak %3,5 olmuştur.

Büyüme beklentileri (%) Ocak 2021 - Haziran 2022

Genel Değerlendirme -1

- 2022 yılının Ocak-Mart döneminde milli gelir değişimi %7,3 ile piyasa beklentilerine yakın gerçekleşmiştir. Büyüme eğiliminin gücüne ilişkin göstergeler ise yavaşlamaya işaret etmektedir.
- İlk çeyrekte finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen temel sektörler olurken, inşaat sektörü daralmaktadır. Ayrıca, işgücü ödemelerinin milli gelirden aldığı pay da önemli oranda gerilemektedir.
- İkinci çeyreğe ilişkin öncü göstergeler, perakende satışların dışında, aşağı yönlüdür ve yüksek frekanslı veriler de bunu teyit etmektedir. Sektör temsilcilerinin görüşlerini yansıtan Ekonomik Güven Endeksi yılın en düşük seviyelerindedir.
- 2022 yılı büyüme tahminleri potansiyel büyümenin altında bir seviyeye işaret etmektedir.
- Cari işlemler açığı artış eğilimindedir. Dış ticaret hadleri ihracat aleyhinde ve tarihi düşük seviyelerdedir.
- Turizm gelirleri pandemi öncesi seviyelerinin üzerinde seyretmektedir ancak, yılın ilk dört ayı itibarıyla yabancı ziyaretçi sayısı henüz bu seviyelere ulaşmamıştır.
- Portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları devam etmekte, Merkez Bankası rezervleri gerilemektedir.
- İstihdam ve işsizlik oranları mevcut seviyelerini korumaktadır. Geniş tanımlı ve genç işsizlik oranları gerilemekle birlikte yüksek seviyelerini korumaktadır.

Genel Değerlendirme -2

- Yüksek enflasyon ve düşük faiz ortamının kârlılığı desteklemesi nedeniyle vergi gelirleri hızla artmış ve Merkezi Yönetim bütçe dengesi Mayıs ayında fazla vermiştir. Döviz cinsi borçların yüksek seviyesi bütçe performansı üzerinde risk oluşturmaktadır.
- Kredi kullanımlarında ticari krediler kaynaklı yüksek artışlar devam etmektedir. Karşılıksız çek oranları Haziran ayında tutar olarak artmıştır.
- Toplam mevduat artmakta, yabancı para mevduatların payı ise temelde Türk lirasının değer kaybına bağlı olarak yükselmektedir.
- Kredi faiz oranları artış eğilimindedir, kredi ve mevduat faiz oranları arasındaki fark ise açılmaktadır.
- Merkez Bankası politika faiz oranını Aralık 2021'den bu yana sabit tutmakta, devlet borçlanma faiz oranları ile kredi-mevduat faiz oranları politika faiz oranının üzerinde seyretmektedir.
- Tüketici enflasyonu son 24, üretici enflasyonu ise son 27 yılın zirvesine çıkmıştır. Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki fark tarihi en yüksek seviyededir ve maliyet yönlü baskılar artmaktadır. Enflasyon beklentileri önemli oranda bozulmuştur.
- Türkiye'nin risklilik göstergesi son küresel finansal krizden bu yana en yüksek seviyelerdedir.

Kaynak Önerileri - 1

- Büyüme, üretim ve satışlar
 - Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, I. Çeyrek: Ocak - Mart, 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-I.-Ceyrek:-Ocak---Mart,-2022-45549>
 - TÜİK Sanayi Üretim Endeksi, Nisan 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Nisan-2022-45734>
 - TÜİK Perakende Satış Endeksleri, Nisan 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Perakende-Satis-Endeksleri-Nisan-2022-45721>
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi
 - TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Nisan 2022
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/>
- İstihdam ve işsizlik
 - TÜİK İşgücü İstatistikleri, Nisan 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Nisan-2022-45649>
 - TEPAV İstihdam İzleme Bülteni, Mart 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/files/1655359534-5.TEPAV_Istihdam_Izleme_Bulteni_Mart_2022.pdf

Kaynak Önerileri - 2

- Sektörel güven endeksleri
 - TÜİK Ekonomik Güven Endeksi, Haziran 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ekonomik-Guven-Endeksi-Haziran-2022-45559&dil=1>
- TEPAV Perakende Güven Endeksi, Mayıs 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/tepe/tepav_perakende_guven_endeksi_mayis_2022.pdf
- Enflasyon
 - TCMB Mayıs Ayı Fiyat Gelişmeleri
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/587e7682-6a1c-4c19-a033-889c31701fbe/afiyatmayis22.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-587e7682-6a1c-4c19-a033-889c31701fbe-o4TQ3kB>
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş göstergeler
 - TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, Haziran 2022
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405/PKA_Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405-o5Mtzeu

Kaynak Önerileri - 3

- Dönemsel geniş içerikli raporlar

- Enflasyon Raporu 2022 - II (28 Nisan 2022)

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Enflasyon+Raporu/2022/Enflasyon+Raporu+2022+-+II>

- Finansal İstikrar Raporu – Mayıs 2022, Sayı 34

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Finansal+Istikrar+Raporu/2022/Sayi+34>